

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಕಟಣೆ - ೧೫೯
ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ - ೭೨
ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನದ ಮೈಸೂರು ಕೇಂದ್ರದ
ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಎ. ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ

ನೂರೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಗಳ
ಕಿರು ಪರಿಚಯ

ಭವನದ ಗ್ರಂಥ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಮಾಲೆಯ
ಮೂಲ ಸಂಪಾದಕರು
ಆರ್. ಆರ್. ದಿವಾಕರ್
ಎಸ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣನ್

ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಮಂಡಳಿ
ಲೀಲಾವತಿ ಮುನ್ಸಿ - ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ
ಕೆ. ಕೆ. ಬಿರ್ಲಾ - ಸದಸ್ಯರು
ಎಸ್. ಜಿ. ನೇವಾತಿಯ - ಸದಸ್ಯರು
ಜಿ. ಎಚ್. ದವೆ - ಸದಸ್ಯರು
ಎಸ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣನ್ - ಸದಸ್ಯರು

ಕನ್ನಡ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ

ಎನ್. ರಾಮಾನುಜ - ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
(ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಕರ್ನಾಟಕ)

ಎಚ್. ಎನ್. ಸುರೇಶ್
(ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಬೆಂಗಳೂರು)

ಡಾ. ಎ. ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ
(ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಮೈಸೂರು)

ನೂರೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಗಳ ಕಿರು ಪರಿಚಯ

ಆನೋ ಭದ್ರಾ: ಕೃತವೋ ಯನ್ತು ವಿಶ್ವತಃ
(ಎಲ್ಲ ಸದ್ವಿಚಾರಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದಲೂ ಬರಲಿ)
-ಋಗ್ವೇದ, I ೮೯-೧

ಮೂಲ
ಇ. ಟಿ. ಶಂಕರನ್ ಕುಟ್ಟಿ
ಅನುವಾದ
ಲಲಿತಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮತ್ತು
ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಮೈಸೂರು

Noorondu Prachina Rushigalu Kiru Parichaya: Kannada translation of *Spiritual Personages of Our Country* : **E. T. Shankaran Kutti;** Kannada translation by **Lalita Shastri;** Editor-in-Chief: **Dr. Pradhan Gurudatta;** Editor of the series: **Dr. A. V. Narasimha Murthy;** Published under the joint auspices of **Kuvempu Bhasha Bharati Pradhikara,** Kalagrama, Jnana Bharathi, Behind Bangalore University Campus, Mallattahalli, Bangalore - 560 056, and **Bharatiya Vidya Bhavana,** Mysore; Published by **P. Narayana Swamy,** Registrar, Kuvempu Bhasha Bharathi Pradhikara; 2013; Pp. xxii + 74. Price : Rs. 10/-

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ
ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು

ವಿಧಾನಸೌಧ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧

© ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಮತ್ತು
ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನ, ಮೈಸೂರು

ಮುದ್ರಣ : ೨೦೧೩
ಪುಟಗಳು : xxii + ೭೪
ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೦/-

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಪಿ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಕಲಾಗ್ರಾಮ, ಜ್ಞಾನಭಾರತಿ
ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಆವರಣದ ಹಿಂಭಾಗ
ಮಲ್ಲತ್ತಹಳ್ಳಿ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೫೬
ದೂ. : ೨೩೧೮೩೩೧೧, ೨೩೧೮೩೩೧೨

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ : ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್

ಮುದ್ರಕರು :
ಮೆ|| ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್
ನಂ. ೬೯, ಸುಭೇದಾರ್ ಭತ್ತಂ ರೋಡ್
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦೦೨೦ ದೂ : ೨೩೩೪೨೭೪೪

ಮುನ್ನುಡಿ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದಾಯಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

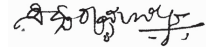
ವಿವಿಧ ವಿದೇಶೀ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಲೇಖಕರ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಇತರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಲೇಖಕರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಕ ರಚನೆಗಳ 'ಸಂಚಯ'ಗಳನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಕುವೆಂಪು, ಪುತಿನ ಮತ್ತು ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಸಂಚಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತೀ ಸಮ್ಮಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರ ಸಂಚಯಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆವೃತ್ತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳು ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ವೃದ್ಧಿಸಲಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿರುವ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನದ 'ಪುಸ್ತಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ' ಮಾಲೆಯ ೨೫ ಗ್ರಂಥಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಹೊರಬಂದಿದ್ದು, ಇನ್ನೂ ೨೫ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ. ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲರ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಲ್ ಡ್ಯೂರಾಂಟ್ ಅವರ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಸದೃಶವಾಗಿರುವ 'ನಾಗರಿಕತೆಯ ಇತಿಹಾಸ'ದ ಸಂಪುಟಗಳು ಹಾಗೂ ಜೆ.ಡಿ.ಬರ್ನಾಲ್ ಅವರ 'ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ' ಸಂಪುಟಗಳು ಇದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಹೆಮ್ಮೆ ಕನ್ನಡದ್ದಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. 'ಭಾರತರತ್ನ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್' ಅವರ ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಯೋಜನೆ,

ಇನ್ನೂ ಅನುವಾದಿತವಾಗದಿರುವ ಅವರ ಇತರ ಸಂಪುಟಗಳ ಅನುವಾದದ ಪ್ರಕಟಣೆ, 'ಕನಕದಾಸರ ಕೃತಿ'ಗಳ ಅನುವಾದ ಯೋಜನೆ, ಮುಂತಾದವು ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮೈಲಿಗಲ್ಲನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿವೆ.

ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ನಾಡಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಲಹೆ-ಸೂಚನೆ-ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತ, ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಬಹುಮುಖೀ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಿರುವುದೂ, ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು, ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು, ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು, ಜೊತೆಗೆ ಇಂತಹ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು 'ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ' ಎಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು - ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ.

ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜನತೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಲಿ ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ)

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಉಮಾಶ್ರೀ

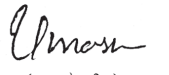
ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ,
ವಿಕಲಚೇತನರ, ಹಿರಿಯ ನಾಗರಿಕರ ಸಬಲೀಕರಣ
ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಚಿವರು

ವಿಧಾನಸೌಧ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧

ಸಂದೇಶ

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಇದು ವಿಜ್ಞಾನ - ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೂರಾರು ಮಹತ್ವದ ಮೌಲಿಕ ಹಾಗೂ ಅನುವಾದಿತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿರುವುದು ತುಂಬ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನುಗಳಿಸಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆ ಕೇಂದ್ರವೆಂಬ ಹಿರಿಮೆಯೂ ಲಭಿಸಿರುವುದು ಗೌರವಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನೆಲ-ಜಲಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಈಗಾಗಲೇ 'ಕಾವೇರಿ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಣದ ತೀರ್ಪಿನ' ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದು, ಈಗ 'ಕೃಷ್ಣಾ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಣದ ತೀರ್ಪಿನ' ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರತರಲು ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ-ಪುರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(ಉಮಾಶ್ರೀ)

vi

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಬಸವರಾಜು, ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ವಾರ್ತಾ ಇಲಾಖೆ

ವಿಧಾನಸೌಧ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧

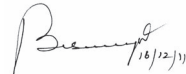
ಹಾರೈಕೆ

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಆಶಯದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಬಲ್ಲಂಥ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಇತರ ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಇನ್ನೂ ಹೊರಬರದೇ ಇರುವ ವಿಲ್ ಡ್ಯಾರಾಂಟ್ ಅವರ 'ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಥೆ', ಜಿ.ಡಿ. ಬರ್ನಾಲ್ ಅವರ 'ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ'ದಂಥ ಮಹತ್ವದ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನೂ, ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರ ಮಹತ್ವದ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಂಚಯಗಳನ್ನೂ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದೂ, ನಾಡಿನ ಇತರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವುದೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡ ಜನತೆಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ತರುವಂಥ ಸಂಗತಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇವೆ.

ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಆಂಶಿಕ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಸ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗದಿರುವ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇತರ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ತನ್ನನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳ ಅನುವಾದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಇಂಬುಕೊಡಲಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು, ಸಂಶೋಧನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಆದರ್ಶ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕುತ್ತಾ ಮುನ್ನಡೆಯಲೆಂದೂ, ಹೊಸ-ಹೊಸ ವಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲೆಂದೂ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(ಬಸವರಾಜು)

vi

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಕೆ.ಆರ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಆಯುಕ್ತರು
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ

ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜಿ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೨

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ 2005ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದರ ಹಾಗೂ ಆ ಭಾಷೆಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಹಾಗೂ ಮಾನವಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಳಕೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವುದು ಈ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪೋಷಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು, ಭಾಷಾಂತರದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು ಈ ಧ್ಯೇಯಗಳ ಅಂಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಈ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರ ನನಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ.

ಈ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಹೊರತಂದಿರುವ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ತುಂಬ ಮಹತ್ವದವೇ ಆಗಿವೆ. ವಿಲ್ ಡ್ಯಾರಾಂಟ್ ಅವರ 'ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಥೆ', ಜಿ.ಡಿ.ಬರ್ನಾಲ್ ಅವರ 'ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ' ಸಂಪುಟಗಳು ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಗೆ ಗೌರವಪ್ರಾಯವಾದ ಕೃತಿಗಳೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಸಾಹಸವನ್ನು ಭಾರತೀಯಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಆಗುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೀಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಭಾರತರತ್ನ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಇತರ ಸಂಪುಟಗಳ ಹೊಸ ಅನುವಾದದ ಪ್ರಕಟಣೆ ಯೋಜನೆ, ಕನಕದಾಸರ ಕೃತಿಗಳ ಅನುವಾದ ಯೋಜನೆ, ಪಂಡಿತ್ ದೀನ್ ದಯಾಳ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದದ

ಯೋಜನೆ, ಕೃಷ್ಣಾ ಐತಿರೀಪಿನ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ಯೋಜನೆ ಮುಂತಾದವು ಹೊಸ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿವೆ.

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೊಡನೆ ಜಂಟಿ ಪ್ರಕಟಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು, ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲ ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಮುಂದೆಯೂ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು, ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಿ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

(ಕೆ. ಆರ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣ)

ಪೀಠಿಕೆ

ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ. ಕನ್ನಡದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವರಕವಿಗಳಾದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಂದಲೇ ಯುಗದ ಕವಿ, ಜಗದ ಕವಿ ಎಂದು ಕೀರ್ತಿತರಾಗಿದ್ದಂಥವರು. ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಮಹಾಚೇತನವೂ ಅವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಹಿರಿಮೆಯೂ ಅವರದಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯವರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಬಹುತೇಕ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವರದಾಗಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಈ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಅರಸಿಬಂದುವು. ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗೌರವಾದರಗಳಿಗೂ ಅವರು ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ-ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಿರಿಮೆ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವೊಂದನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾದ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಸೇರಿದಂತೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಹುಶಃ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಂಥ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿಯಂಥ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಈ ಹೈಮಾಚಲೋಪಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಮತ್ತು ಅದು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲ ರೂವಾರಿ ಪ್ರೊ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ ಅವರು. 'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ'ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಈಗ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ 'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿ-ವೈವಿಧ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಲಿವೆ. 'ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ' ಕುವೆಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಚಾರ-ಪ್ರಸಾರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮೀಸಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿರದೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ-ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಸುವ, ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಮಹದಾಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ವಿಲ್ ಡ್ಯೂರಾಂಟ್ ಅವರ 'ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಥೆ' ಹಾಗೂ ಜೆ.ಡಿ. ಬರ್ನಾಲ್ ಅವರ 'ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ'ದಂಥ ಕೃತಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ,

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳ ಅನುವಾದದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೂ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅನುವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರ, ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂಥ ವಿಚಾರ-ಸಂಕೀರ್ಣಗಳನ್ನೂ, ಕಾರ್ಯಶಿಬಿರಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೂ ವಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಅನುವಾದದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ (ಸಂಪುಟ ೧ ರಿಂದ ೧೪) ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಕೃತಿಗಳ (ಸಂಪುಟ ೧೫ ರಿಂದ ೨೨) ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದದ ಪ್ರಕಟಣೆ, ಕನಕದಾಸರ ಕೃತಿಗಳ ಅನುವಾದ, ಕಾವೇರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಜಲವಿವಾದದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ, ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರ ಆಯ್ಕೆ (ಸಂಚಯ) ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮತ್ತು ಅನುವಾದ - ಇವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನದ ಮೈಸೂರು ಕೇಂದ್ರ ಡಾ. ಎ. ವಿ. ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿ ಅವರ ದಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವಿದ್ವತ್ ಸಮುದಾಯದ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಿಯರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದ ಹಿರಿಯ ಚೇತನಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುವ ಅದರ ಮಾಲಿಕೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅದರ ಬದ್ಧತೆಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. 'ಭವನ್ ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ' ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇತಿಹಾಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೋಧಪ್ರದವಾಗಿರುವಂಥ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ. ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಿರಿದಾದರೂ ಮಹತ್ವದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಹೊರತರುವ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದು ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಭಾಗೀದಾರಿಕೆಯ ಈ ಸಲಹೆಗೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೂ, ಕಾರ್ಯಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿರುವ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನದ ಮೈಸೂರು ಕೇಂದ್ರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ ಡಾ. ಎ. ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರಕಾಶನದ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎನ್. ರಾಮಾನುಜ ಅವರಿಗೂ, ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾ ಭವನದ ಬೆಂಗಳೂರು ಶಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಎನ್. ಸುರೇಶ್ ಅವರಿಗೂ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಯಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಾಲೆಯ ಮೊದಲ ೨೫ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ವರ್ಷ ಇನ್ನೂ ೨೫ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲು

ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಇವು ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇವೆ. ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿರುವ ನಾಡಿನ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ, ಸಂಪಾದಕರಾದ ಡಾ. ಎ. ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ, ಕರಡು ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಕೆಲಸ-ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೈತ್ತೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಪಿ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೂ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ಮೆ|| ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್‌ನ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಲ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬

ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ
ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಅರಿಕೆ

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಕುಲಪತಿ ಡಾ. ಕೆ. ಎಂ. ಮುನ್ಶಿಯವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭವನ್ ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲೇ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇವು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳು ಈ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಅನೇಕ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ನಾಲ್ಕಾರು ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡಿವೆ.

ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಈಗ (ದಿವಂಗತ) ಡಾ. ಮತ್ತೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದುದು; ಅವರು ಅನೇಕ ಸೂಚನೆ, ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಜನಗಳಿಗೆ ದೊರಕುವ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳ ಪರಿಚಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಓದುಗರಿಗೆ ಆಗುವಂತೆಯೂ ಆಯಿತು. ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಧಾನ ಕೇಂದ್ರದ ಎಕ್ಸಿಕ್ಯೂಟಿವ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಹಾಗೂ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎನ್. ದಸ್ತೂರ್ ಅವರು ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನಗಳ ಎಲ್ಲ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಎನ್. ಸುರೇಶ್ ಅವರು ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕರು ಈ ಕನ್ನಡ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಭಾಷಾಂತರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಖ್ಯಾತ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆಗಿರುವ ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ ಅವರು ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಮಗೆ ಕಳೆದ ವರ್ಷ ೨೫ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಈ ವರ್ಷ ಇನ್ನೂ ೨೫ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಉಪಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಶೀಲತೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಅವರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಪರವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇದು ಇ.ಟಿ. ಶಂಕರನ್ ಕುಟ್ಟಿ ಅವರ *Spiritual Personages of Our Country* ಪುಸ್ತಕದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ. 'ನೂರೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಗಳ ಕಿರು ಪರಿಚಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿರುವವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಲಲಿತಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ನಾವು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಎನ್. ರಾಮಾನುಜ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ವಿದ್ಯಾಭವನ, ಕರ್ನಾಟಕ

ಎ. ವಿ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ವಿದ್ಯಾಭವನ, ಮೈಸೂರು
ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ

ಕುಲಪತಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಂದರೆ, ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ಇದು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ, ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ಆಗಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಳವಾದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಜನಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ೫೦ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿ ಪುಸ್ತಕವೂ ೨೦೦ರಿಂದ ೨೫೦ ಪುಟಗಳಷ್ಟಿದ್ದು, ಇದರ ಬೆಲೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು.

ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಳಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಮರಾಠಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮಲಯಾಳಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು.

ಈ ರೀತಿಯ ೯೦೦ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಧನ ಹಾಗೂ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ವಿದ್ಯಾಭವನವು ಇದನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರಮ ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ಜ್ಞಾನದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದೇ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಮೂಲ ಗುರಿ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಿಜವಾದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ರೂಪ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಘನತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಾವು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ; ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯದಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ; ಜೀವನ ಕಲೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಸಾಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಾನವನು ದೈವದ ಸಾಧನವಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿ.

ಪ್ರಪಂಚ ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳು ನಮಗೆ ಬೋಧಿಸುವಂತೆ, ಇನ್ನಾವುದೂ ನಮಗೆ ಸುಂದರ ಹಾಗೂ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ತೋರಲಾರದು.

ಆದುದರಿಂದ, ಈ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಗೌರವಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಈ ಗುಣಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅವುಗಳನ್ನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ಈ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಹಿನಿಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿದು ಬಂದರೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಅಥವಾ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಭಾರತದ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕ, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿಯವರ 'ಮಹಾಭಾರತ' ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಸುಯೋಗ; ಎರಡನೆಯ ಪುಸ್ತಕ ಇದರ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ, ಖ್ಯಾತ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳೂ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿದರೂ ಆದ ಎಚ್. ವಿ. ದವೆಯವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಭಗವದ್ಗೀತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರದು ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿತ್ತು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಶತಮಾನಗಳಾದ ನಂತರವೂ ನಾವು ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಬಹುದು. ಯಾರಿಗೆ ಮಹಾಭಾರತವು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೋ, ಅವರಿಗೆ ಆತ್ಮದ ಆಳ ಮತ್ತು ಎತ್ತರ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ; ಅಂತಹವರು ಜೀವನದ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ವೈಭವದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮಹಾಭಾರತವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯವಲ್ಲ; ವೀರ ರಮಣಿಯರ ಹಾಗೂ ಪುರುಷರ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದೈವಾಂಶ ಸಂಭೂತರಾದ ಕೆಲವರ ಮಹಾಗಾಥೆ, ಜೀವನದ ಗುರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪೂರ್ಣ ಸಾಹಿತ್ಯವದು; ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಮೌಲಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆ; ಅದೊಂದು ಸರಿಸಾಟಿಯಿಲ್ಲದ ಮಾನವನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ಚಿಂತನೆ; ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅದರ ಮುಖ್ಯ ತಿರುಳು ಗೀತೆ. ಇದೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಉದಾತ್ತವಾದ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥ: ಇದರ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯದ ದರ್ಶನವೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿಶ್ವದ ಜನ ತಿಳಿಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಉತ್ತಮ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಭವನದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತ ನೀಡಿರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾನು ಮನಸಾರೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೆ. ಎಂ. ಮುನ್ನಿ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮತ್ತು ಸರಿಸಾಟಿಯಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ಋಷಿಗಳು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಚೇತನಗಳು.

ಈ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಗಳು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ಮೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಋಷಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಇವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ನೂರೊಂದು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ತೆಗೆದು, ಅದನ್ನು ಸಂಕಲಿಸಿ, ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕ ಯುವ ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಧ್ಯಾನವನ್ನಾಚರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ವರ್ಧಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಈ ಸಣ್ಣ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಓದುಗರಿಗೆ ಇದು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ಇದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಿ ಸ್ಮೃತಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಋಷಿಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯ ವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕೃತಜ್ಞತೆ

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ವಿಷಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯವೆಲ್ಲ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಅಮೂಲ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದರೆ ನನ್ನ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮಂಡಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ನನ್ನ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಗೆ, ಪ್ರಕಟನಾಕಾರರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಅದ್ವೈತ ಆಶ್ರಯ, ಮಾಯಾಜಿತಿ, ಪಿತೋರ್‌ಫರ್, ಹಿಮಾಲಯ.

ಭವನ್ ಬುಕ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ, ಮುಂಬೈ.

ಚಿನ್ಮಯ ಮಿಷನ್, ಮುಂಬೈ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನೈ.

ಕಲ್ಯಾಣ ಕಲ್ಪತರು, ಗೋರಖ್‌ಪುರ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣಮಠ, ಚೆನ್ನೈ, ಕೊಲ್ಲೊತ್ತಾ, ತ್ರಿಶೂರ್.

ಶಂಕರಮಠ, ಕಂಚೀಪುರಮ್, ಶೃಂಗೇರಿ.

ಶಿರ್ದಿ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಶಿರ್ದಿ.

ಬುಕ್ಸ್ ಫಾರ್ ಆಲ್, ಡೆಲ್ಲಿ.

ಈ ಕೆಲಸ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ ಚೆನ್ನೈ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎನ್. ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ನನ್ನ ಆಳವಾದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಚೆನ್ನೈನ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ಮಾಧವನ್ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರಗಳಿಗೆ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಇ.ಟಿ. ಶಂಕರನ್ ಕುಟ್ಟಿ

ಪರಿವಿಡಿ

ಮುನ್ನುಡಿ	v
ಸಂದೇಶ	vii
ಹಾರೈಕೆ	viii
ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ	ix
ಪೀಠಿಕೆ	xi
ಅರಿಕೆ	xiv
ಕುಲಪತಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	xv
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	xvii
ಕೃತಜ್ಞತೆ	xviii

೧. ಪೀಠಿಕೆ	೧
೨. ವಂಶವೃಕ್ಷ	೭
೩. ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಋಷಿಯಾಗಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದು	೧೨
೪. ನೂರೊಂದು ಪುರಾತನ ಋಷಿಗಳ, ಸಂತರ, ತಾಪಸಿಗಳ ಒಂದು ಕಿರು ಪರಿಚಯ	೧೪
೫. ಋಷಿಗಳು ಬರೆದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು	೫೨
೬. ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳು	೭೨

~~xx~~

~~xxi~~

Blank

ನೂರೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಗಳ
ಕಿರು ಪರಿಚಯ

೧. ಪೀಠಿಕೆ

ನಮ್ಮದೇ ದೇಶ ಭಾರತ - ಋಷಿಗಳ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ. ಋಷಿ ಎನ್ನುವ ಪದವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ 'ದೃಶ್' - ಅಂದರೆ ನೋಡುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ - ಎಂಬುದರಿಂದ ವೃತ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ನೂರಾರು ಋಷಿಗಳಿದ್ದು ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲದಿಂದ ವಿಕಸಿಸಿದ ಬಹು ಉನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಮೂಹ. ಅವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ - ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೨೫೦೦ಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ವಾಸಿಸಿದವರು; ಅವರಿಗೇ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿದ್ದವು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಂತಃಚಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಕಾಣುವ, ಒಳಕಿವಿಗಳಿಂದ ಕೇಳುವ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವ, ಪರಮ ಪುರುಷನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವ ಅತೀತ, ಅಪೌರುಷೇಯ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತು. ಇಂತಹ ಅನುಪಮ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ದ್ರಷ್ಟಾರರೆಂದೂ ಕಾಲಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ವೇದವು ಅಥವಾ ದೈವಪ್ರೇರಿತ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನವು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಮಂತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಂತು. ಈ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರನ್ನು ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರರೆಂದೂ ಅಥವಾ ಮಂತ್ರ ಋಷಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ.

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ೫೬ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ಪ್ರಕಾರ (೨.೫೬) ಋಷಿ ಎಂದರೆ "ಅವನು ದುಃಖಗಳಿಂದ ಕಂಗಡುವುದಿಲ್ಲ, ಸುಖಗಳಿಗಾಗಿ ಆಶೆ ಪಡುವವನಲ್ಲ. ವ್ಯಾಮೋಹ, ಭಯ, ರೋಷ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸದಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನಿಗೆ" ಮುನಿ ಇಲ್ಲವೆ ಋಷಿ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತೆ(೮.೨ ಮತ್ತು ೮.೪)ಯ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರ ಬುದ್ಧಿ ಆಸೆ ಆಮಿಷಗಳಿಂದ ವಿಚಲಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಯಾರ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದೆಯೋ ಯಾರು ಸಾಧು, ನಿರ್ಮಲನಾದವನೂ, ಕೃಪಣನಲ್ಲದವನೂ,

ಆಹಾರದ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದವನೂ (ನಿರ್ಮಲ) ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ನಿಶ್ಚಲ ಮನಸ್ಸಿನವನೂ, ತನ್ನಲ್ಲೇ ತಾನು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದವನೂ ಆದವನೊಬ್ಬನೇ ಋಷಿ. ಮತ್ತೆ ಈ ಋಷಿಯು ಸದಾ ಜಾಗೃತನಾಗಿರುವ ಘನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಲ ಮನಸ್ಸಿನವನೂ ಆಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೇ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನೂ, ಎಲ್ಲರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವ ವಿನಯಶೀಲನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಸ್ನೇಹಯುತವಾದ ಸನ್ನತತೆಯುಳ್ಳವನೂ, ದಯಾಶೀಲನೂ ಆಗಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ದೂರದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವ ನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಋಷಿಯಾದವನು ವಿನಯಶೀಲ, ಅಹಿಂಸಾವಾದಿ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಿರುವವನು. ಈತ ಸತ್ಯಸಂಧ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿ.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಕಾರಿ

ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಋಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಜನ್ಮತಾಳಿದರೆಂದೂ ಅವರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರೆಂದೂ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಬ್ರಹ್ಮನ ವಂಶವೃಕ್ಷವನ್ನು ಮುಂದೆ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅಪ್ಪಟ (ಶುದ್ಧ) ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾದರೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಹಾಗೂ ಸಂಯಮದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಪದೇವತೆ ಅಥವಾ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಈ ಭೂಮಿಯ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಾದರೂ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು.

ಋಷಿಗಳು ನಾನಾ ತರಹದ ಭಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಋಷಿಗೂ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಮೊದಲು ಒಂದು ಶಿರೋನಾಮೆ (ಪದವಿ) ಸೂಚಕದಿಂದ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಗೌರವ ಅಥವಾ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ ಇಲ್ಲವೆ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿತ್ತು.

ಸನತ್ ಕುಮಾರ, ನಾರದ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಋಷಿಗಳನ್ನು ದೇವ ಋಷಿಗಳೆಂದು ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವತೆಗಳು, ಉಪದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿನ ಋಷಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವಸಿಷ್ಠ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೆಂದೂ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವೇದವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ದತ್ತಾತ್ರೇಯರನ್ನು ಮಹರ್ಷಿ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಋಷಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಕಾಶೀರಾಜನಾದ ಅಜಾತ ಶತ್ರು, ಭರತವರ್ಷದ ಅಂಬರೀಷ, ವಿದೇಹದ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜ (ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅರಸರೇ) ಅವರನ್ನು ರಾಜರ್ಷಿ ಅಥವಾ ರಾಜಯೋಗ್ಯವಾದ ಮುನಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಋಷಿಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. (ಅತ್ರಿ ಋಷಿ, ಆಂಗೀರ ಋಷಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಋಷಿ); ಆದರೆ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳು ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ (ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ರಿಭು, ಪರಶುರಾಮ ಮುಂತಾದವರು), ವೈಶ್ಯರು (ರೋಮಹರ್ಷಣ, ಆಸೂರಿ, ಆಲಂಬಿ ಮುಂತಾದವರು ಹಾಗೂ ಶೂದ್ರರು (ನಾರದ, ವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ) ಈ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು.

ಬರವಣಿಗೆ ರೂಢಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯವೃಂದದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದವರನ್ನು ಆಯ್ದು ಅವರಿಗೆ ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಮಾನವನಿಗೆ ತಿಳಿದ ಉನ್ನತ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಮಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಋಕ್ (ಕವನ ಇಲ್ಲವೆ ಪದ್ಯರೂಪದ ಮಂತ್ರಗಳು) ಯಜುಸ್ (ಗದ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿನ ಮಂತ್ರಗಳು) ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಋಗ್ ಮತ್ತು ಯಜುಸ್ ಮಂತ್ರಗಳು ಆಳವಾದ ಅರ್ಥ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ, ಅಥರ್ವಣವೇದದ ರಚನಕಾರರಲ್ಲ.

ಈ ಋಷಿಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು- ಅವರ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಪಡೆದಿರುವ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪತ್ತು ಇಲ್ಲವೆ ಉನ್ನತ ವಿವೇಚನಾ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೆ, ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ.

ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಹವಾಸ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯತ್ವದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಋಷಿಪೈಲ-ಋಗ್ವೇದ, ಋಷಿ ಪೈಶಂಪಾಯನ ಯಜುರ್ವೇದ, ಋಷಿ ಜೈಮಿನಿ - ಸಾಮವೇದ, ಋಷಿ ಆಂಗೀರ (ಆಂಗ್ರೀಯ) ಅಥವಾ ಸುಮಂತು - ಅಥರ್ವವೇದ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು)

ಕೆಲವರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಥವಾ ಗುರುಗಳ ಸಲಹೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು. (ನಾರದ ಮುನಿ; ಸನತ್ ಕುಮಾರ ಋಷಿಯಿಂದ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಋಷಿ ನಾರದಮುನಿಯಿಂದ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನಿಂದ.)

ಕೆಲವರು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಹಂಚಿದರು. (ಪತಂಜಲಿ ಋಷಿ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪರಾಶರ ಮುನಿ - ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ, ಋಷಿ ಅತ್ರಿ - ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.)

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ ಶೀಲ, ಹಾಗೂ ನೀತಿ ತತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. (ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ, ಮಹರ್ಷಿವ್ಯಾಸರು ಭಾರತವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.)

ಹಲವು ಋಷಿಗಳು ಶ್ಲೋಕಗಳ (ಆಲಿಸುವವರ) ಹಿತಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತೆ ಭಗವಂತನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ (ಶುಕ ಮಹರ್ಷಿ ಪರೀಕ್ಷಿತ್ ರಾಜನಿಗೆ, ರೋಮಹರ್ಷಣ ಋಷಿ ಶೌನಕ ಮಹರ್ಷಿಗೆ, ಸೂತ ಮುನಿ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ ಮುನಿಗಳಿಗೆ).

ಕೆಲವರು ಎಂತಹ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದರೆ- ಆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೆ ಆತನಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಒಳಿತಾಗುವುದು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿ- ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ, ಜಮದಗ್ನಿ ಋಷಿ- ಸಸರ್ಪರಿ, ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿ- ಬಲ ಮತ್ತು ಅತಿಬಲ ಮಹಾಮಂತ್ರ.

ಕೆಲವು ಋಷಿಗಳು ರಾಜರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾಗಿದ್ದರು (ಶೌನಕ ಋಷಿ- ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ, ವ್ಯಗ್ರಪಾದ ಋಷಿ- ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ, ಋಷಿ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ- ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿ ಇತ್ಯಾದಿ). ಕೆಲವರು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಕೀರ್ತಿವಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ (ದಧೀಚಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಋಷಿ ಮೈತ್ರೇಯಿ ವಿದುರನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಕಪಿಲ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ದೇವಾಹೂಕಿಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರು).

ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ದೇವರನಾಮ(ಸ್ತುತಿ)ಗಳನ್ನು ಸಹಸ್ರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು- ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮ, ಋಷಿ ಉಪಮನ್ಯು- ಶಿವ ಸಹಸ್ರನಾಮ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸ ಬಹುದು.)

ಕೆಲವು ಋಷಿಗಳು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಉನ್ನತ ಸ್ತರವನ್ನು ಏರಿದ್ದರೂ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಪುನಃ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಪುನಃ ತಾವು ಹಿಂದೆ ಗಳಿಸಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದರು.

ಕಾಮದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ-

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಗಳು ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದ ಅಪ್ಸರೆ ಮೇನಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತರಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಸುಖಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಕಂಡು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಸುಂದರಿ ಪ್ರಮಲೋಚನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಯಜ್ಞಪಥವಾಗಿದ್ದರು.

ಕ್ರೋಧ-

ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ದೂರ್ವಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ದುರಹಂಕಾರದಿಂದ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹಾರಾಜ ಅಂಬರೀಷನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಕೌಶಿಕ ಋಷಿಗಳು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ ಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಕೊಂದರು.

ಕೆಲವರು ತೀರಿಕೊಂಡ ಆತ್ಮಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ತೀರಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ನಿಮಿ ಋಷಿ (ನಿಮ್ಮಿ) ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಋಷಿಗಳು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೆಂದೂ, ಮಹಾಜನರೆಂದೂ, ಚಿರಂಜೀವಿಗಳೆಂದೂ ಅಮರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರು:

ಏಳು ಜನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಋಷಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದವರು. ಒಂದು ಮನ್ವಂತರ (ಶಕ)ದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ಬದಲಾದಾಗ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಚಲಿತ ಮನ್ವಂತರವನ್ನು ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವರಾಹಕಲ್ಪದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಏಳನೆಯದು.

ಈ ಹೊತ್ತಿನ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿನ ಸಪ್ತ ಮಹಾ ಋಷಿಗಳು (ಸಪ್ತರ್ಷಿ) ಎಂದರೆ ಅತ್ರಿ, ಭರದ್ವಾಜ, ಗೌತಮ, ಜಮದಗ್ನಿ, ಕಶ್ಯಪ, ವಸಿಷ್ಠ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ.

ಮಹಾಜನರ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆತ್ಮಗಳ ಹೆಸರುಗಳು:

ಮಹಾಜನರ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆತ್ಮಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವು(ವೆಂದರೆ) ಧಾರ್ಮಿಕ ರೀತಿನೀತಿ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿದೆ.

ಋಷಿಗಳು- ಕುಮಾರಸ, ನಾರದ, ಕಪಿ, ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ, ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮ, ಭಗವಾನ್ ಶಿವ.

ರಾಜರು- ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಮಹಾಬಲಿ, ಜನಕ, ಭೀಷ್ಮ ಯವ ಮುಂತಾದವರು.

ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಮಹಾಜನರು.

ಚಿರಂಜೀವಿ ಅಥವಾ ಅಮರರು:

ಚಿರಂಜೀವಿಗಳು ಅಥವಾ ಅಮರರು ಸಾವಿಲ್ಲದವರು, ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿರುವವರು.

ವೇದವ್ಯಾಸ ಋಷಿಗಳು, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಋಷಿ, ಹನುಮಂತ, ಮಹಾಬಲಿ, ವಿಭೀಷಣ, ಪರಶುರಾಮ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರು.

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನ ಅಥವಾ ಮೊದಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಸರುಗಳು:

ಬ್ರಹ್ಮನ ಕೆಲವು ಮಾನಸ ಪುತ್ರರನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಯಾಜಮಾನ್ಯ (ಪುರೋಹಿತ) ವಹಿಸುವುದು, ಬೋಧಿಸುವುದು (ಅಧ್ಯಾಪನ), ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುವುದು (ಅಧ್ಯಯನ).

ಮೊದಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದರೆ ಋಷಿಗಳಾದ ಅತ್ರಿ, ಆಂಗೀರ, ಭೃಗು, ಮರೀಚಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ ಮತ್ತು ವಸಿಷ್ಠರು.

ಸ್ಮೃತಿ:

ಏಳು ಮಹರ್ಷಿಗಳು* ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕು** ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮನುಗಳು*** (ಮನುಕುಲದ ಮೂಲಪುರುಷರು ನನ್ನ (ಮಾನಸಪುತ್ರರು) ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಜನ್ಮತಾಳಿದ್ದಾರೆ.

* * * *

* ಮರೀಚಿ, ಅತ್ರಿ, ಆಂಗೀರ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕೃತು ಹಾಗೂ ವಸಿಷ್ಠ- ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಮಂಡಲದ ಏಳು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸಮೂಹವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ.

** ಕುಮರರು: ಸನತ್, ಸನಂದ, ಸನಾತನ, ಸನತ್‌ಕುಮಾರರು.

*** ಮನುಗಳು; ಎಲ್ಲ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನುಗಳು:

೧. ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು, ೨. ಸ್ವರೋಸಿ(ಕಿ)ಸ ಮನು, ೩. ಉತ್ತಮ ಮನು, ೪. ಕಾಮಸಮನು, ೫. ರೈವಕ ಮನು, ೬. ಕಾಕುಸ್ಥ ಮನು, ೭. ವೈವಸ್ವತ ಮನು, ೮. ಸಾರವರ್ಣಿ ಮನು, ೯. ದಕ್ಷವಾವರ್ಣಿ ಮನು, ೧೦. ಬ್ರಹ್ಮಸವಾರಿಣಿ ಮನು, ೧೧. ಧರ್ಮ ಸವರ್ಣಿ ಮನು, ೧೨. ರುದ್ರ ಸವರ್ಣಿ ಮನು, ೧೩. ದೇವಸವರ್ಣಿ ಮನು, ೧೪. ಇಂದ್ರ ಸವರ್ಣಿ ಮನು.

೨. ವಂಶವೃಕ್ಷ

ಬ್ರಹ್ಮನು, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಈತ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಜೀವರಾಶಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದವನು. ಮುಂಡಕ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರಕಾರ (೧.೧.೧) ದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ. ಈತ ಸ್ವಯಂಭೂ. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಹಾಗೆ ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲಾ ಆತನನ್ನು ಪಿತಾಮಹನೆಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಪಿತಾಮಹನೆಂದರೆ ತಾತನೆಂದು ಅರ್ಥ.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಕಮಲಪುಷ್ಪದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ. ಆ ಪುಷ್ಪವು ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೊಕ್ಕಳಿನಿಂದ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಕಮಲಪುಷ್ಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಪದ್ಮಯೋನಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ 'ಕೃತಯುಗ'ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಆತನನ್ನು ಕೃತಯುಗದ ಅವತಾರವೆಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಆತನಿಗೆ ತ್ರಿಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ರಾಜಸಿಕ' ಅಥವಾ ವಾಂಛೆ ಇಲ್ಲವೆ ಇಷ್ಟಗಳ ಗುಣಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನನ್ನು 'ಗುಣ ಅವತಾರ'ವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಎರಡು ಅವತಾರಗಳು ವಿಷ್ಣು ಹಾಗೂ ಈಶ್ವರರು.

ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವು ಅವನ ಮಕ್ಕಳೂ ಸೇರಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಜಾತರೇ! ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ(ನಿಂದ) ಹುಟ್ಟಿದ (ಮಾನಸ ಸಂಜಾತ) ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಮಾನಸ ಸಂತಾನವೆಂದರೆ ದೈಹಿಕವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಂದೆಯ ವೀರ್ಯ ಅಥವಾ ತಾಯಿಯ ಅಂಡ ಸೇರಿ ಉಂಟಾದ ಮಗುವಲ್ಲದೆ, ಅಂದುಕೊಂಡಾಕ್ಷಣ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತ ಮಕ್ಕಳು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತಂದೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿದ್ದರು.

ಮಾನವ ಸಂಚಾರ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು:

೧. ಸನಕ,
೨. ಸನಂದ,
೩. ಸನಾತನ,
೪. ಸನತ್‌ಕುಮಾರ

ಈ ನಾಲ್ವರು ಜನರು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಕುಮಾರ'ರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಅತಿ ಪುರಾತನ ಋಷಿಗಳು. ಇವರು ಸದಾ ಕಾಲವು ಕಿಶೋರ ವಯಸ್ಸಿನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟು ಆಸ್ತಿಕ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದು, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಆರಾಧಕರು (ಭಕ್ತರು). ಅವರು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಾ 'ಹರಿಶರಣಮ್' ಎಂದು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರೂ ನಾರಾಯಣ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಉಳಿದ ಮೂವರು ಅದನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

೫. ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿ

ಈತ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳ ಮಗ. ಈತ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಭಕ್ತ. ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಭಗವಂತನ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಭಕ್ತ. ಈತ ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲ. ತನ್ನ ವೀಣೆಯೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ಬಯಸುವರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಬಿಡುವುದು.

೬. ನೀಲ ಲೋಹಿತ (ನೀಲ=ನೀಲಿ+ಲೋಹಿತ=ಕೆಂಪು)

ಯಾವಾಗ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಈಶ್ವರನ ಅಂಶವಾಗಿ ನೀಲಲೋಹಿತ ಹುಟ್ಟಿದ, ಅವನ ಅಳುವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಮೊದಲಿಗೆ ರುದ್ರನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮ, ನಂತರ ಇನ್ನೂ ಏಳು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ. ಅವೆಂದರೆ ಭವ, ಶರ್ವ, ಪಶುಪತಿ, ಈಶಾನ, ಭೀಮ, ಉಗ್ರ ಮತ್ತು ಶಂಕರ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ನೀಲಲೋಹಿತ ಇನ್ನೂ ಸಲ ಅತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದವು.

(ಈತ ಸತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದ. ಈಕೆ ದಕ್ಷನ ಕೊನೆಯ ಮಗಳು. ಸತಿಯು ಪಾರ್ವತಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದಳು. ಅವಳ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಮೇನಕ ಹಾಗೂ ಹಿಮವಂತ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು.)

೭. ಮರೀಚಿ ಮಹರ್ಷಿಕಲಾ ಎಂಬುವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ. ಈಕೆ ಕರ್ಮಯು ಋಷಿಯ ಮಗಳು (ಈತ ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಯ ಮಗ).

೮. ಆಂಗೀರ ಋಷಿ, ಸಮಂತು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪರಿಚಿತನಾಗಿದ್ದ. ಈತ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನುವ ದಕ್ಷನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದ (ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಿತಿ ಋಷಿ, ದೇವಗುರುವಾಗಿರುವ ಆಚಾರ್ಯ ಇವರ ಮಗನಾಗಿದ್ದ).

೯. ಅತ್ರಿ ಮಹರ್ಷಿಯು, ಅನಸೂಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. ಈಕೆ ದಕ್ಷನ ಮಗಳು ಮತ್ತು ಇವರು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು. (ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಋಷಿ, ದೂರ್ವಾಸ ಋಷಿ ಮತ್ತು ಸೋಮ, [ಚಂದ್ರನ ಪ್ರಭು] ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳು).

೧೦. ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯು ಹವಿರ್ಭು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದಕ್ಷನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ. ಇವರ ಮಗನೇ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿ, ರಾಕ್ಷಸರಾಜ ರಾವಣ, ವಿಭೀಷಣ ಮತ್ತು ಕುಂಭಕರ್ಣರು ಇವರು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು.)

೧೧. ಪುಲಹ ಋಷಿಯು ದಕ್ಷನ ಮಗಳಾದ ಕ್ಷಮಾಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ.

೧೨. ಕೃತು ಋಷಿಯು ಕ್ರಿಯಾಳೆಂಬ ದಕ್ಷನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದ. ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ೬೦,೦೦೦ ಜನ. ಇವರನ್ನು ವಾಲಖಿಲ್ಯರೆಂದು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಜನ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೩. ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿ ಅರುಂಧತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ (ಈತ ಶ್ರೀರಾಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಸೋದರರಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ. ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೂ ಒಬ್ಬರು).

೧೪. ಭೃಗು ಋಷಿಯು ದಕ್ಷನ ಮಗಳಾದ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ. ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಐಶ್ವರ್ಯದ ಅಧಿದೇವತೆ. ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳು ಮತ್ತು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ ಋಷಿ, ಅಸುರರ ಆಚಾರ್ಯ ಇವರ ಮಗ. ಪರಶುರಾಮನು ಅತ್ಯಂತ ಮುಂದಾಳತ್ವ ವಹಿಸಿ ಭೃಗುವಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದ. (ಕ್ರಮಾಂಕ ೭ರಿಂದ ೧೪ರವರೆಗಿನ ಋಷಿಗಳು 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ' ಮೂಲ ಪುರುಷರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.) ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದರೆ ಹೋಮಹವನಗಳನ್ನು, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಅಥವಾ 'ಅಧ್ಯಯನ'ದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು.

೧೫. ರುಚಿ ಋಷಿಯು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು ಮತ್ತು ಶತರೂಪಿಯ ಮೊದಲ ಮಗಳಾದ ಅಕುತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದ. (ಯಜ್ಞ, ಮನುಗಳಲ್ಲೇ ಮೊದಲನೆಯವನು, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗ).

೧೬. ಕರ್ಮ ಋಷಿಯ ಮಗಳು ದೇವಹೂತಿ, ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮತ್ತು ಶತರೂಪಿಯ ಎರಡನೆಯ ಮಗಳು (ಕಪಿಲ ಋಷಿಯು ಇವರ ಮಗ).

೧೭. ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬರಳಿನಿಂದ ಜನಿಸಿದ ದಕ್ಷನು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ಮೂರನೆಯ ಮಗಳಾದ ಪ್ರಸೂತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಹದಿನಾರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದ. (ಕ್ರಮಾಂಕ ೧೭ನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ದಕ್ಷನು ಪ್ರಜಾಪತಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಇಡೀ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ [ಸಕಲ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ] ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ).

೧೮. ಅರ್ಧವರ್ಣ ಋಷಿಯು ದಕ್ಷನ ಮಗಳಾದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ. ದಧೀಚಿ ಋಷಿಯು ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗ.

೧೯. ಧರ್ಮನು ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ (ಆತನನ್ನು ಯಮನೆಂದು ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಕ್ಷನ ಹದಿಮೂರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ. ಅವರೆಂದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾ, ಮೇಧಾ, ಧೃತಿ, ಶಾಂತಿ, ಪುಷ್ಪಿ, ಕ್ರಿಯ, ಉನ್ನತಿ, ಬುಧಿ, ತಿತಿಕ್ಷ, ಹ್ರೀ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತಿ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಗುಣ ವಿಶೇಷಗಳಾಗಿದ್ದು, ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.)

ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠರ, ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾದವನು. ಧರ್ಮರಾಜನ ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು.

೨೦. ಅಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವ ಅಧರ್ಮ ದೇವತೆ.

೨೧. ಶಿರವರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ 'ಷಡ್ಜಮನು' ಕಾಲವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಇವರು ಮೊದಲು ಋಷಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಕ್ರಮೇಣ 'ಋತು'ಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟರು.

೨೧. ಶಿಶಿರ- ಚಳಿಗಾಲ

೨೨. ವಸಂತ- ಚಿಗುರೊಡೆಯುವ ಕಾಲ

೨೩. ನಿರ್ದಾಫ- ಬೇಸಗೆ

೨೪. ವರ್ಷ- ಮಳೆಗಾಲ

೨೫. ಶರತ್- ಚಳಿಗಾಲದ ಮೊದಲು

೨೬. ಹೇಮಂತ- ಚಳಿಗಾಲದ ಕೊನೆ

ಮಾನಸ ಪುತ್ರಿಯರು:

೨೭. ಸರಸ್ವತಿ ಅಥವಾ ವಾಕ್ಯು ಅವನ (ಬಾಯಿಂದ) ಮುಖದಿಂದ ಜನಿಸಿದವಳು (ಇವ್ಯಾವುದೂ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಯಾವ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹವರ ಮಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ).

೨೮. ಅಹಲ್ಯಾ- ಈಕೆ ಗೌತಮ ಋಷಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದಳು. ಗೌರಮ ಋಷಿಯು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅಹಲ್ಯೆಯು ಗೌತಮನ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ಜನಿಸಿದವಳು.

೨೯. ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು ಹಾಗೂ

೩೦. ಶತರೂಪಾ.

ಈ ಋಷಿಯು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಹೋಳಾಗಿ ಸೀಳಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗಂಡನ್ನು- ಆದಿ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ- ಗಂಡಸನ್ನು, ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸನ್ನು, ಶತರೂಪಳೆಂದು ಕರೆದರು.

ಅವರಿಗೆ ಮೂವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು:

ಆಕುತಿ- (ರುಚಿ ಎಂಬ ಋಷಿಯ ಪತ್ನಿ- ಯಜ್ಞನ ತಾಯಿ)

ದೇವಹೂತಿ- (ಕರ್ಮ ಋಷಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಕಪಿಲ ಋಷಿಯ ತಾಯಿ ಆದಳು.)

ಪ್ರಸೂತಿ- (ದಕ್ಷನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸತಿಯ ತಾಯಾದಳು.)

ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು:

ಪ್ರಿಯವ್ರತ- (ಬಹಿರ್ಷ್ಠತೆಯೆಂಬ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದ.)

ಉತ್ತಾನಪಾದ- (ಸುನೀತಿ ಮತ್ತು ಸುರುಚಿಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದ.)

ಧ್ರುವ- ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನಕ್ಷತ್ರ- ಉತ್ತಾನಪಾದ ಮತ್ತು ಸುನೀತಿಯರ ಮಗ.

ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಮನುವಿನ ವಂಶಸ್ಥರೇ. ಅದರಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಮಾನವರೆಂದು ಕರೆಯುವುದು.

* * * *

೨. ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಋಷಿಯಾಗಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದು

ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

೧. ಭೃಗು- ಮಹಾಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಭೃಗು ಮಹರ್ಷಿಯು ನಾನೇ. (ಭಗವದ್ಗೀತೆ ೧೦.೨೫) ಒಂಬತ್ತು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ನಾನು ಭೃಗು. (ಸ. ಭಾಗವತ ೧೧.೧೬.೧೪)

೨. ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು- “ಧೀರ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ (ರಾಜರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ) ನಾನು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು” (ಸ. ಭಾಗವತ ೧೧.೧೬.೧೪)

೩. ಧರ್ಮ- ನ್ಯಾಯ ನೀಡುವ ಅರಸರಲ್ಲಿ ನಾನು ಧರ್ಮ. (ಭಗವದ್ಗೀತೆ ೧೦.೨೯)

೪. ಕಪಿಲ- “ಉತ್ತಮವಾದ ನಡತೆಗೆ ಹೆಸರಾದ ಕಪಿಲ ಮಹರ್ಷಿಯು ನಾನೇ. (ಭಗವದ್ಗೀತೆ ೧೦.೨೬) ಸಿದ್ಧಮಹಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಭುಕಪಿಲ (ಭಾಗವತ ೧೧.೧೪.೧೫)

೫. ನರ ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣ- (ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ) ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಯು ನನ್ನದೇ ಆದ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. “ಸನಾತನರಲ್ಲಿ ನಾನು ಋಷಿ ನಾರಾಯಣ” (ಭಾಗವತ ೧೧.೧೬.೨೫)

೬. ನಾರದ- ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ನಾರದ (ಭಗವದ್ಗೀತೆ ೧೦.೨೫) (ಸ್ವರ್ಗದ) ಗಗನಗಾಮಿಯಾದ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ನಾರದ (ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ೧೧.೧೬.೧೪)

೭. ವೇದವ್ಯಾಸ- “ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು (ವೇದವ್ಯಾಸ) ವ್ಯಾಸ” (ಭಗವದ್ಗೀತೆ ೯.೩೭), ವ್ಯಾಖ್ಯಾತರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೇದಗಳನ್ನು ಜೋಡಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ಋಷಿ (ಭಾಗವತ ೧೧.೧೪.೨೮)

೮. ವಸಿಷ್ಠ- ಕುಲಪುರೋಹಿತರಲ್ಲಿ ನಾನು ಋಷಿ ವಸಿಷ್ಠ (ಭಾಗವತ ೧೧.೧೬.೨೨)

ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಋಷಿಯಾಗಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದು

೧೩

೯. ಸನತ್ ಕುಮಾರ- ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಸನತ್ ಕುಮಾರ (ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ೧೧.೧೬.೨೫)

೧೦. ಅಸಿಕ ಮತ್ತು ದೇವಲ- ಆತ್ಮನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಸಿಕ ಮತ್ತು ದೇವಲ (ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತ ೧೧.೧೬.೨೮)

೧೧. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ- ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತ ಹಾಗೂ ಉದ್ರೇಕಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಋಷಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ ನಾನೇ (ಭಾಗವತ ೧೧.೧೬.೨೮)

೧೨. ಬೃಹಸ್ಪತಿ- (ವೇದಗಳ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ನಾನು ಋಷಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿ) ವೇದಗಳಲ್ಲಿನ ಚೈತನ್ಯರೂಪಿಗಳಾದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಋಷಿ (ಭಾಗವತ ೧೧.೧೬.೨೨)

ಸ್ಮೃತಿ:

ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳ ಮೂಲಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿ ನಾನು ಇರುತ್ತೇನೆ (ಭಗವದ್ಗೀತೆ ೧೦.೨).

* * * *

೪. ನೂರೊಂದು ಪುರಾತನ ಋಷಿಗಳ, ಸಂತರ, ತಾಪಸಿಗಳ ಒಂದು ಕಿರು ಪರಿಚಯ

ಅಗಸ್ತ್ಯ: ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹಾಮುನಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೊಮ್ಮಗ. ಪುಲಸ್ತ್ಯನ ಮಗ. ಋಷಿವರ್ಮಳಾದ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯ ಪತಿ ಹಾಗೂ ಕವಿ ದಧಸ್ಯುವಿನ ತಂದೆ.

ಈ ಧೀರ ಋಷಿಯು ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾನು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಿಂದ ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಆ ಪರ್ವತವಾದರೋ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯ ಆಗಮನವನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಾ ತನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೋದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಲೇಯನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಅಡಗಿದ್ದನೆಂದು ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಡಿದು ಬರಿದು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ ಈ ಮುನಿ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಾತಾಪಿಯನ್ನು ಅತಿಥಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಜೀರ್ಣವಾಗುವಂತೆ ವಾತಾಪಿ ಜೀರ್ಣೋಭವ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜನರನ್ನು ಅವನ ಕಾಟದಿಂದ ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಮಹಾನುಭಾವ. ಇಂದ್ರದ್ರುಮ ರಾಜನನ್ನು ಶಪಿಸಿ ಆತ ಆನೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ನಂತರ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆದ 'ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷ ಪುರಾಣ'ಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಲು ಅವಸರಪಟ್ಟ ರಾಜ ನಹುಷನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು 'ಸರ್ಪ ಸರ್ಪ' ಬೇಗ ಬೇಗ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕಾಲಿನಿಂದ ಭುಜವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿ ನಹುಷನನ್ನು ಅಜಗರನಾಗಲೆಂದು ಶಪಿಸಿದ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರರಿಗೆ 'ಆದಿತ್ಯಹೃದಯ'ವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಮಂತ್ರವು ನೆರವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ನೀಲನಿಗೆ ಸಂಮೋಹನ ಭೈರವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು, ನೀಲನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಂಗಸಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವರು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿ.

ಭಗವಾನ್ ಹಯಗ್ರೀವ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಒಲಿದ ಲಲಿತಾದೇವಿಯ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳ ಸ್ತೋತ್ರ, ಇದನ್ನು ಮಹಾಜನತೆಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ರಚಿಸಿದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಶಕ್ತಿತಂತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಅಥವಾ ವಿಜ್ಞಾನ- ಈ ಪದಕೋಶದಲ್ಲಿ ತಾನು ಭಗವಾನ್ ಶಿವನಿಂದ ಕಲಿತ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದಿದ್ದಾ. ತೋಲ್ಕಾಪೀಯಂ ಎಂದು ಈ ತಮಿಳು ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಚಂದ್ರ, ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಇತರರ ಮೂಲವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಉಪಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೬೪ ವಿಧಗಳ ಶಕ್ತಿಯ ನಾನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಕ್ತಿತಂತ್ರ- ಈ ೮ ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪರಮಾಣು ವಿಭಜನೆ ಅಥವಾ ಅಣುವಿಜ್ಞಾನ ಈ ಜ್ಞಾನದ ಭಾಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಆಂಗೀರ: ಈತನಿಗೆ ಸುಮಂತು ಮುನಿಯೆಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು. ಈತ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸಪುತ್ರ. ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. ಸೃಷ್ಟಿಯು ದಕ್ಷನ ಮಗಳು. ಆಂಗೀರ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ, ದೇವ ದೇವತೆಗಳ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಋಷಿಯು ಮಗನಾಗಿದ್ದ.

ವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯು ಅಥರ್ವ ವೇದವನ್ನು- ವೇದ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅಥರ್ವ ವೇದವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕೆಲಸವನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವಾಗ ಪ್ರಧಾನ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿ (ಯಜಮಾನ) ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅಧ್ಯಾಪನ (ಬೋಧನೆ) ಮತ್ತು ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಅವಲೋಕನ ಆತನ ಕೆಲಸವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ರಾಜರಿಗೆ ತನ್ನ ತಪಃಶಕ್ತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಪುತ್ರ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ.

ಅತ್ರಿ: ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸಪುತ್ರನಾದ ಅತ್ರಿಯು ದಕ್ಷನ ಮಗಳಾದ ಅನಸೂಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಋಷಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ- ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು. ಋಷಿ ದೂರ್ವಾಸ ಈಶ್ವರನ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಸೋಮ ಇಲ್ಲವೆ ಚಂದ್ರನೆಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಹೆಸರಾಂತ ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಅತ್ರಿಯು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವಾಯುಮಾಪನ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ೧೨ ಬಗೆಯ ಮೋಡಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು,

೧೨ ಬಗೆಯ ವರ್ಷಪಾತ, ೬೪ ಬಗೆಯ ಮಿಂಚುಗಳು ಹಾಗೂ ೩೩ ಬಗೆಯ ಗುಡುಗುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಸಿತ: ಅಸಿತ ಋಷಿಯು ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ಬಯಸಿದ್ದ. ಸತ್ಯವತಿಯು ದಾಶರಾಜನ ಮಗಳು. ದಾಶನು ಬೆಸ್ತರ ಗುಂಪಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದ. ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಶಂತನು ರಾಜನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ದಾಶರಾಜ ಹಾಗೂ ಆತನ ಅನುಚರರು ಯಮುನಾ ನದಿಯ ವೇದವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತನಾದ ಈ ಋಷಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರಮ ಭಕ್ತನು.

ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರು ಮನೆಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವ ಜೂಜನ್ನು ಆಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅಥರ್ವಣ: ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮತ್ತು ದಕ್ಷನ ಮಗಳಾದ ಶಾಂತಿಯ ಪತಿ.

ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಋಷಿಗೆ 'ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ'ದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು 'ಶಾಂಡಿಲ್ಯ' ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಉಪನಿಷತ್ತು ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಮುಖವಾದುದಲ್ಲ.

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ: ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಸುಜಾತಾ ಹಾಗೂ ಕಹೋಡ ಮುನಿ. ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನು ಉದ್ಧಾಲಕ ಋಷಿಯ ಶಿಷ್ಯ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ವೇದಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದ (ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ) ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಆತ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಪಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಶರೀರವು ಎಂಟು ಕಡೆ ತಿರುಚಿಕೊಂಡಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಆತ ದೇವತೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತನ್ನ ವಕ್ರವಾದ ಚಲನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕರೆಂದು ಶಪಿಸಿದ. ನಂತರ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದಸುಗಳಿಂದ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಡಲು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಜನಕನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಸಿಕ್ಕ ಬಂದಿಯೊಡನೆ ವಾದ ಮಾಡಿ ಸೋತು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕಹೋಡ ಮುನಿ. ಅದೇ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನು ಆ ಬಂಧಿಯೊಡನೆ ವಾದಮಾಡಿ ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ತಂದೆಗಾದ ಸೋಲಿಗೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ.

ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ಕಾಲ ಚಕ್ರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಈತನು ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸವೇ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತೆ ಅಥವಾ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಸಂಹಿತೆ.

ಈ ಕೃತಿಯು ಈತನ ಮತ್ತು ವಿದೇಹದ ಜನಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಡನೆ ನಡೆದ ಸಂವಾದದ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಈತನು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಲದ ಚಕ್ರೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಭಗವಾನ್ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

“ರಾಜನೂ ಕೂಡಾ (ಸಹ), ಆತ ವೀರವರನಾಗಿದ್ದರೆ, ಕಣ್ಣೆಲ್ಲದವರಿಗೆ, ಅಂಗವಿಕಲರಿಗೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ, ಭಾರ ಹೊತ್ತವರಿಗೆ ಹಾಗು ವೇದ ಪಾರಂಗತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ದಾರಿ ಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದು ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಆಪಸ್ತಂಭ: ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಋಷಿ.

ತೈತರೀಯ ಸಂಹಿತೆಯ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ, ಈತನ ಪಂಥಕ್ಕೆ (ಈತನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವರು) ಸೇರಿದವರು ಅಥವಾ ಈತನೇ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಆಪಸ್ತಂಭ ಸೂತ್ರದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಅಥವಾ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸೂತ್ರ ಅಂದರೆ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ವರ್ಯು ಪುರೋಹಿತರು ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅವರು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕು. ಜಮೀನನ್ನು ಅಳೆಯಬೇಕು. ಯಜ್ಞ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಅಗತ್ಯವಾದ ಉಚಿತವೆನಿಸಿದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಸೌದೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಈ ಕೈಪಿಡಿಯ ಸೂಚನೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಯಜುರ್ವೇದದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಈ ಅಧ್ವರ್ಯು ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವಂತಹ ಆಕರಗ್ರಂಥ- ಈ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪುಸ್ತಕ. ಈತನನ್ನು ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಾಗಗಳಾದ ಬೀಜ ಗಣಿತ, ರೇಖಾ ಗಣಿತ ಮತ್ತು ತ್ರಿಕೋನ ಮಿತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು (ಸಹಾಯಕಾರನೆಂದು) ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಕಾರಣಕರ್ತನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಶ್ವಲಾಯನ: ಈತ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಖ್ಯಾತಿಯ ಶೌನಕ ಋಷಿಗಳ ಶಿಷ್ಯ. ವೇದದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಋಷಿ; ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದ ವರ್ಗದ ಅಡಿ ಬರುವ ಆಶ್ವಲಾಯನ ಸೂತ್ರವೆಂಬ ಕಿರು ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞದ ವಿಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಅಥವಾ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಋಗ್ವೇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಯಜ್ಞದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಋಗ್ವೇದದ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಋಗ್ವೇದದ ಒಂದು ಶಾಖೆಯ ಮೂಲ ಪುರುಷ (ಸ್ಥಾಪಕ).

ಬೃಹದಾಶ್ವ: ಈತ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಋಷಿ. ಯುದಿಷ್ಟಿರನು ದುಃಖಭರಿತನಾಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಯನ್ನಿತ್ತ ಬೃಹದಾಶ್ವನು ಯುದಿಷ್ಟಿರನನ್ನು ಕುರಿತು ಈತನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ನಿಷಾದ ರಾಜ ನಳನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಜೂಜಾಟದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಹುಚ್ಚನೇ ಆಗಿದ್ದ ನಳ ಮಹಾರಾಜನು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ನಳನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಯುದಿಷ್ಟಿರನು ಅಂತಹ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈತನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯ ಹಾಗೂ ಸಹೋದರರ ರಕ್ಷಣೆಯಿದೆ. ಸ್ವಂತ ವಿವೇಕವಿದೆ. ಇಂತಹ ಕಷ್ಟಕೋಟಲೆಗಳು ಮಾನವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬರುವಂತಹುದೇ ಎಂದು; ಈ ದುಃಖವು ಈತನಿಗೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅಲ್ಲವೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದನು. ಈ ಸಂಕಟವನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಎದುರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದನು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಋಷಿಯು ಈ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಕೊನೆಗೆ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗುವನೆಂದು ನಂತರ ಸುಖಜೀವನ ನಡೆಸುವನೆಂದು ಭರವಸೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು.

ಭಾಕ: ಘನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದ ಋಷಿ. ಬಹುದೀರ್ಘ ಕಾಲ ಬದುಕಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಬಾಧೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇಂದ್ರ ಸ್ವತಃ ಈತನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಋಷಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ: ಮುದಿ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಅಶಕ್ತತೆ, ಬೇರೆಯವರ ಮೇಲೆ ಶಾರೀರಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅವಲಂಬನೆ, ಯುವಕರು ತೋರಿಸುವ ಅನಾದರ, ತನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರೇ ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ವ್ಯಥೆ, ಅವರಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವಂತಹ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ.

ಭರದ್ವಾಜ: ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ತನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ ಮಮತಾ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಆಕೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಸಿಡಿದ ಬೀಜದಿಂದ ಭರದ್ವಾಜನು ಜನಿಸಿದ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ರಾಜಾ ಭರತನು ಮರುತ್ತೋಮ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ದತ್ತು ಪಡೆದನು. ಆತನನ್ನು ವಿರಥ ಎಂದು ಕರೆದ. ಯ(ಯಾ)ವಕ್ರೇಡ ಆತನ ಮಗನಾದರೂ ಪಾಂಡವರ ಹಾಗೂ ಕೌರವರ ಗುರುವಾದ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯನೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಪುತ್ರ. ಭರದ್ವಾಜನು ಅಪ್ಪರೆಯೊಬ್ಬಳು ಗಂಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಪ್ರಾಣ ಬೀಜವನ್ನು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದಲೇ ಜನ್ಮ ತಳೆದಿದ್ದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯ. ಈಗ 'ಅಗ್ನಿ ಅಸ್ತ'ವೆಂಬ ಆಯುಧದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ. ಇದನ್ನು ಋಷಿ ಅಗ್ನಿವೇಶನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಈ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಯ ಹೇಳುವ ಸೂಚನೆಗಳೊಂದಿಗೆ

ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಅಗ್ನಿವೇಶ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ. ಅನೇಕ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳು ಈತನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಋಷಿಯೆಂದು ವಿದ್ವತ್ ಪ್ರೌಢಿಮೆಗೆ ಹಾಗೂ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ದೈವ ಭಕ್ತಿಗೆ ಹೆಸರು ಪಡೆದವರು ಭರದ್ವಾಜರು, ಭಗವಾನ್ ಶಿವ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರು ಪೂಜಿಸಿದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೆಂದು ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಸೋದರ ರಾಜಕುಮಾರ ಭರತ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿನ ಈ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತನು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಮೊದಲು ಈ ಋಷಿಯನ್ನು ಇದೇ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ.

ಯಂತ್ರಗಳು ಅಥವಾ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಕರಣೆ- ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸರಕು ಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ ವಾಹನಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ (ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲುವ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಚಲಿಸುವ, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ವಾಹನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೭೮೩, ೩೩೯, ೧೦೦).

ಭರತ: ಇವನು ರಾಜ ಋಷಭನ ಮಗ.

ಇದು ರಾಜನೊಬ್ಬ ಋಷಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತನಾದ ಪ್ರಸಂಗ. ತನ್ನ ಮೊದಲ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಈತ. ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ತೆರಳಿದ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜಿಂಕೆಯೊಂದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದರಿಂದ, ಮರುಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ಜಿಂಕೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುವಾಗ ಈ ಆಲೋಚನೆಯೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮೂರನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮಣನ ಎರಡನೆಯ ಪತ್ನಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ. ಆಗ, ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅವನು ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ದೂರವಾಗಿ, ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಜೀವಿಸಿದ್ದ. ಆಗ ಅವನನ್ನು ಜಡಭರತನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಐಹಿಕ ಬಂಧನದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ, ಅವನು ರಘುಗಣನೆಂಬ ರಾಜನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆದು, ಬದಲಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟ.

ಗಂಧರ್ವ ವೇದ ಅಥವಾ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ವಿದ್ಯೆ- ಇವು ಸಾಮವೇದದ ಉಪವೇದ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಂದಿಕೇಶ್ವರ, ನಾರದ, ಹನುಮಂತ ಇವರ ಕೃತಿಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ವಾದ್ಯಸಂಗೀತ, ಹಾಗೂ ನೃತ್ಯದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಈ

ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲು ಈ ಉಪವೇದವು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ ಭರತಮುನಿ.

ಬೃಹಸ್ಪತಿ: ಆಂಗೀರ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧಾಳ ಮಗ ಬೃಹಸ್ಪತಿ. ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಕಚನ ತಂದೆ. ಅತಿ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಆತ, ವೇದಪಾರಂಗತನಾಗಿ ದೇವ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಿದ್ದ. ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಸ್ವತಿ-೧೮ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಕಾಮ(ಪುರುಷಾರ್ಥ)ವು ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಭರದ್ವಾಜ ಋಷಿಯು ಈತನಿಂದಲೇ ಜನಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭೃಗು: ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ ಋಷಿಯೆಂದು, ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರಲ್ಲೊಬ್ಬನೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವ ಋಷಿ ಭೃಗು. ಈತನ ಹೆಂಡತಿ ಧರ್ಮನ ಮಗಳಾದ ಖ್ಯಾತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಂತಹ ದೇವತೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಈತನ ಮಗಳು. ಉಶಾನನ (ಈತ ಕವಿ ಇಲ್ಲವೆ ಶುಕ್ರನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ) ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತನೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವ ಮಗ ಭೃಗುವಿನ ಮಕ್ಕಳು. ಮೊಮ್ಮಗಳು ರುಚಿಕಾ, ಪರಶುರಾಮರು.

ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಪಯಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ. ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಬ್ರಹ್ಮ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿನ ಶಿವ- ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಪರಿಶೀಲನೆಯಾದ ನಂತರ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಟ್ಟ. ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತ, ಅಲ್ಲದೆ ಆಕಾಶದ್ರವ್ಯದಿಂದ ನೀರು, ಬೆಂಕಿ ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಾಳಿಯು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೆಂದು ಮತ್ತು ಕರುಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಚ್ಯವನ: ಚ್ಯವನ ಋಷಿಯು ಭೃಗು ಋಷಿಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಆತ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆಕೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದುದರಿಂದ ಅವಧಿಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಈತನ ಜನನವಾಯ್ತು. ಸುಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ಔರ್ಮನೆಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದ. ಔರ್ಮನೂ ಒಬ್ಬ ಋಷಿ. ಈತನು ಒಂದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲುಗಾಟವಿಲ್ಲದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುರುಡು ಮಾಡಿದ ರಾಜಪುತ್ರಿ ಸುಕನ್ಯೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾಗಿ ಆತನನ್ನೇ ವಿವಾಹವಾದಳು. ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದ ವೈದ್ಯರಾದ ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು ಆಕೆಯ ಉತ್ಕಟ ಅನುರಾಗ ಹಾಗೂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು

ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆಕೆಗೆ, ತನ್ನ ಗಂಡನ ದೃಷ್ಟಿ ಬರಲೆಂದು ಮತ್ತು ಯೌವನ ಮರುಕಳಿಸಲೆಂದೂ ವರವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಚ್ಯವನ ಋಷಿಯು ತನ್ನ ಮಾವ ರಾಜಾಶರ್ಯಾತಿಯು ಕೈಗೊಂಡ ಸೋಮಯಜ್ಞವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಯೌವನವನ್ನು ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರಳಿಸಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಚ್ಯವನ ಮಹರ್ಷಿ ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ 'ಸೋಮ'ವನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದ ಇಂದ್ರ ಕುಪಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಋಷಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಋಷಿಯು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರನ ಕೈಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಕ್ರಗೊಳಿಸಿದನು. ತನ್ನ ತಪಶ್ಚಕ್ತಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರಳಲು ಕಾರಣನಾದನು.

ಚರಕ: ಆಯುರ್ವೇದದ ಮೂಲ ಆಕರಗ್ರಂಥ- ಜೀವ ವಿಸ್ತರಿಸುವ (ವಿಸ್ತರಣೆ) ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು *ಚರಕ ಸಂಹಿತೆ* ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಈತನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರು, ಧನ್ವಂತರಿಯಂತಹ ದೇವತೆಗಳು, ಅತ್ರಿ, ಭರದ್ವಾಜ, ಅಗ್ನಿವೇಶರಂಥ ಋಷಿಗಳು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಮಾನವ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಮೂಲಿಕೆಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ.

ದೇವಲ: ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಋಷಿ. ವೇದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ದೇವರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದ. ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಮ. ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾರಿದ ದೇವಲ ಋಷಿ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಾಲೆಳೆದ ಉದ್ಧಟ ನಡೆವಳಿಕೆಗಾಗಿ ಹೂ ಹೂ ಎಂಬ ಗಂಧವರ್ನಿಗೆ ಮೊಸಳೆಯಾಗುವ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು (ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷ ಪುರಾಣ). ಪಗಡೆಯಾಟ ಕೆಟ್ಟ ರೂಪದ ಜೂಜಾಟ- ಆಡುವುದು ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆಟ ಮೋಸ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಅದು ವಿನೋದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹದಿನೆಂಟು ಪ್ರಮುಖ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ “ದೇವಲ ಸ್ವತಿ” ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ (ರೀತಿ-ನೀತಿ) ನಡೆವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ದುರ್ವಾಸ: ಅತ್ರಿ ಋಷಿ ಹಾಗೂ ಅನಸೂಯೆಯರ ಮಗ ದುರ್ವಾಸ. ಈತನ ಪತ್ನಿ ಅಜಮುಖಿ ಮತ್ತು ದಾನವರಾಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು- ಇಲ್ವಲ ಮತ್ತು ವಾತಾಪಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವರಾದ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆ.

ಅತ್ರಿ, ಅನಸೂಯ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ವರವನ್ನು ನೀಡಿದ ಫಲವಾಗಿ ಈಶ್ವರಾಂಶದ ದುರ್ವಾಸನು ಅವರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಳೆದ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಬಹಳ

ಬೇಗ ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಂಕಷ್ಟನಾಗುವುದು ಈತನ ಗುಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈತ ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದ. ಸಂತೋಷಗೊಂಡಾಗ ತನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಕುಂತಿಗಿತ್ತ ಮಂತ್ರ. ಅದು ಆಕೆ ದುರ್ವಾಸನಿಗೆ ಸೇವೆಗೈಯ್ದು ಆತನಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪಡೆದಿದ್ದು.

ಆಗ್ರಹಗೊಂಡಾಗ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಮಾಂಧಾತರಾಜ ಅಂಬರೀಷನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಎಸೆದ ಅಸ್ತ್ರ. ಅದು ಆತನನ್ನು ತಾಕುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನನು ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಅಡ್ಡ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಡೆದ. ಅಂಬರೀಷ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಮಹಾಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಯು ಶಾಪವಿತ್ತು. ಆಕೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲೇ ವಾಸವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು, ಸಮುದ್ರ ಮಥನವಾದಾಗ ಆಕೆ ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿದ. ಕಣ್ಣು ಋಷಿಯ ಸಾಕುಮಗಳಾದ ಶಕುಂತಲೆಯು ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪರಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಆತನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಋಷಿಯ ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿ ದುಷ್ಯಂತನಿಂದ ಕೆಲಕಾಲ ದೂರ ಉಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು.

ದಧೀಚಿ: ಸುವರ್ಚಲೆಯ ಪತಿ ಹಾಗೂ ಅಥರ್ವಣ, ಪಿಪ್ಪಲ ಪಾದಋಷಿಗಳ ತಂದೆ. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಕೈ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈಶ್ವರನ ದೃಢಭಕ್ತನಾದ ದಧೀಚಿಯು ತನ್ನ ಶರೀರದ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯನ್ನು ಇಂದ್ರನ ಶತ್ರುವಾದ ವೃತ್ತಾಸುರನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ. ಆ ಮೂಳೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ವಜ್ರವೆಂಬ ಆಯುಧವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಇಂದ್ರನ ಶತ್ರುಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆರವಾದ. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬೇಕಾದರೆ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ ದಧೀಚಿ.

ಧೌಮ್ಯ: ಈತ ಆವಾದಧೌಮ್ಯನೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಈತನ ಶಿಷ್ಯ ಉಪಮನ್ಯು. ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತಂದ. ಪಾಂಡವರ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ವನವಾಸದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಂತಹ ಋಷಿ ಧೌಮ್ಯ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ಧೌಮ್ಯನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ದತ್ತಾತ್ರೇಯ: ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವೇ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನಾಗಿ ಜನ್ಮ ತಳೆದಿದ್ದು- ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ. ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಸಾವಿರ ತೋಳುಗಳನ್ನು (ಭುಜಗಳನ್ನು) ವರವಾಗಿ ನೀಡಿದ.

‘ಅವಧೂತ ಗೀತೆ’ಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಂಥ- ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು- ೮ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು, ೨೭೧ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗರ್ಗ: ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ- ಇದು ವರ್ಷದ ಶುಭ, ಅಶುಭ ವೇಳೆಗಳು, ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳ ವಿಚಾರ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಬರಹದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಬಾಲಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಕರಣದಲ್ಲಿ ಈತ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ. ಗರ್ಗ ಋಷಿಯೇ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ‘ಕೃಷ್ಣ’ ಎಂದು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು. ಕೃಷ್ಣನ ಸಾಕುತಂದೆಯಾದ ನಂದಗೋಪನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಜನ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ, ಆತ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಹಾಗು ಬಂಗಾರದ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದ. ಈಗ ಕಪ್ಪು ವರ್ಣದವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಗರ್ಗಋಷಿಯ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಆರು ಮುಖಗಳುಳ್ಳ ಮಗನಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ. ಕಾರ್ತಿಕೇಯನಿಗೆ ಅದೇ ಹೆಸರು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಿತ್ತು.ಮುಂದೆ ಅವನಿಗೆ ಆರು ಜನ ಋಷಿ ಪತ್ನಿಯರಾದ ಕೃತ್ತಿಕೆಯರ ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾದ. ಸಾಧನಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಮಹೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಗ್ರಂಥ.

ಗಾರ್ಗಿ: ಈಕೆ ವಚಸ್ಪತಿ ಎಂಬ ಋಷಿಯ ಮಗಳು. ಗಾರ್ಗಿಗೆ ವಿದುಷಿ ಅಥವಾ ವಾಚಕ್ಕವಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಲಿವೆ.

ಜನಕರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾಗಿದ್ದ ಗಾರ್ಗಿ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದಳು ಮತ್ತು ಸೊಗಸಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವಾದದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾಗಿದ್ದಳು. ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಋಷಿಯ ಜೊತೆ ನಡೆದ ವೇದಾಂತ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದಳು. ಬ್ರಹ್ಮನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಕೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ (೮-೧-೧೨) ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿವೆ.

ಗೌತಮ: ಅಂಧಋಷಿ. ದೀರ್ಘಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದ್ಯೇಷಿಯ ಮಗ ಗೌತಮ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗಳಾದ ಅಹಲ್ಯೆ ಗೌತಮ ಋಷಿಯ ಪತ್ನಿ. ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದ ಏಳು ಜನರಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಋಷಿಯೂ ಒಬ್ಬರು. ಈತ ದೇವರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಶಪಿಸಿದ- ಕಾರಣ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಅನುಚಿತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡನೆಂದು. ಆ ಶಾಪ- ಇಂದ್ರನ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇತ್ತು. ಆತ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗೆಂದು ಶಪಿಸಿದ. ದರ್ಭಾಂಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಹಿರಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗೌತಮನ ಆಶ್ರಮವಿತ್ತು.

ಕುರುಡಾಗಿದ್ದ ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸಾಕಾಗಿದ್ದ ಅವನ ತಾಯಿ, ತನ್ನ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಬಿಡಲು ಗೌತಮನಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದಾಗ ತನ್ನನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮುಳುಗಿ ಹೋದರು.

‘ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ’ ಅಥವಾ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದು, ನಿಯಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಜ್ಞಾನವು ೫೩೭ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಗೌತಮ ಋಷಿಯ ಕೊಡುಗೆ.

ಜರತ್ಕಾರು: ಜರತ್ಕಾರುವಿನ ಪತಿ ಹಾಗೂ ಆಸ್ತಿಕನ ತಂದೆ. ಈ ಋಷಿಯು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟ. ಮದುವೆಯ ಆಲೋಚನೆಯೇ ಈತನಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇಳೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು, ಆತ ತನ್ನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನದೇ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು, ತಾನಾಗೇ ಬಯಸಿ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು, ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸಾರದ ಯಾವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೇರಬಾರದೆಂದು ಅನೇಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ. ವಾಸುಕಿಯು ತನ್ನ ತಂಗಿ ಜರತ್ಕಾರಳನ್ನು- ಅದೇ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದು ತಾನಾಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ. ಅಲ್ಲದೆ, ಆತ ಹಾಕಿದ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಜರತ್ಕಾರು ಒಪ್ಪಿದಳು. ಅವರು ವಿವಾಹವಾದರು. ಆಸ್ತಿಕನೆಂಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ. ತನ್ನನ್ನು ಪತ್ನಿಯು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿದೆ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ತಡ ಮಾಡಿದಳೆಂದು, ತೊರೆದುಬಿಟ್ಟ.

ಜೈಮಿನಿ: ವೇದವ್ಯಾಸರ ಶಿಷ್ಯ. ಈತ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಾಗಿ ‘ಸಾಮವೇದ’ವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಗುರು ಹೇಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಜೈಮಿನಿ. ಪೂರ್ವ ಮೀಮಾಂಸ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಹುಡುಕುವಿಕೆ ಎನ್ನುವ ೧೨ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಈತನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪದ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಿಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದರೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಜಮದಗ್ನಿ: ರುಚಿಕ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವತಿಯರ ಮಗ. ರೇಣುಕೆಯ ಪತಿ ಮತ್ತು ಪರಶುರಾಮ ಋಷಿಯ ತಂದೆ. ಏಳು ಜನ ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಮಂಡಲವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ ಮಹಾಮುನಿ ಜಮದಗ್ನಿ.

ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಜನತೆ ಆತ ಮಹಾ ಶಕ್ತಿಯುತನಾದ ಋಷಿಯೆಂದು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೇರೀತಿಯ ಎರಡು ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ತಯಾರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ. (ಜಮದಗ್ನಿ ಒಂದು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಈ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ಹೋದಾಗ ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುರಿದುಹಾಕಿದ.) ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಲ್ಲು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಅದು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮನ ಕೈಸೇರಿತು. (ಈ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕೂಡಾ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಪರಶುರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಪಂದ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ಮುರಿದುಹಾಕಿದ). ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ವಸಿಷ್ಠರು ಜಮದಗ್ನಿಯ ಸಮಕಾಲೀನರು. ಯಾಗ ಮಾಡುವಾಗ ಸ್ವಹೇಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಂದ ಮಂತ್ರ ಹೊರಡದಿದ್ದಾಗ ಕೂಡಲೇ ಸಸರ್ಪರಿಯನ್ನು ಪರಿಸಿ ಯಾಗ ಮುಂದುವರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಘನತೆ ಜಮದಗ್ನಿಯದು. ತನ್ನ ಐದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು- ಪರಶುರಾಮನೂ ಸೇರಿ, ಕರೆದು ಅವರ ತಾಯಿಯ ಶಿರಚ್ಛೇದ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಆತನ ಪತ್ನಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದಳು. ಬೇರೆಯವರೆಲ್ಲ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಪರಶುರಾಮ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿಯಲು ಮುಂದಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠ ಮಗನೆನಿಸಿಕೊಂಡ. ಹಾಗೆ ತಂದೆಯನ್ನು ಸುಪ್ರೀತಿಗೊಳಿಸಿ, ಸತ್ತವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ತಂದೆಯಿಂದ ಕಲಿತ ಪರಶುರಾಮ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಯಾರೋ ಸಾಯಿಸಿದಾಗ ಬದುಕಿಸಿಕೊಂಡ.

ಕಣ್ವ: ಮೇಧಾಂತಿಧಿ ಋಷಿಯ ಮಗ ಕಣ್ವ ಮಹರ್ಷಿ. ಈ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಋಷಿಯು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಗುವೊಂದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಸಾಕಿದ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಶಕುಂತಲ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ಋಷಿಯು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಶಕುಂತಲ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟ. ಈ ಸಾಕು ಮಗಳು ಋಷಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಅಪ್ಸರೆ ಮೇನಕಾ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಸಾಕಲಿಲ್ಲ. ಮೇನಕೆ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾರೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಕಣ್ವ ಋಷಿಗಳು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಒಮ್ಮೆ ಋಷಿಯು ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ರಾಜಾ ದುಶ್ಯಂತನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಿವಾಹವಾಗ ಬಯಸಿದ. ಶಕುಂತಲೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿ ಗಾಂಧರ್ವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವಾದರು. ರಾಜ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ಈ ವಿವಾಹ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಗಂಡುಮಗುವಾಯಿತು. ‘ಸರ್ವದಮನ’ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಗುವನ್ನು ತಂದೆಯ ಅರಮನೆಗೆ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ

ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಭರತನೆಂದು ಮರುನಾಮಕರಣವಾಯಿತು. 'ಭರ' ಎಂದರೆ ಗೌರವಿಸುವುದು, ಕಾಪಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಕಣಾದ: ಬಹುದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸ ಕಣಾದ ಋಷಿ. ವೈಶೇಷಿಕ ವೇದಾಂತ ಹಾಗೂ ವೈಶೇಷಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವನು. ಮುಂದೆ ರೈತರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಪೂರಕವಾದ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಈ ಸರ್ವಕಾಲಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳು (ಪದಾರ್ಥಗಳು) ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಬೆಳಕು, ಗಾಳಿ, ಕಾಲ, ಅಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳು ಸದಾಕಾಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯೆಂದು 'ವೈಶೇಷಿಕದಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅಣುಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ತುಂಬಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಋಷಿ ಈತನೇ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಮಮ: ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಕರ್ಮಮ ಋಷಿಯು ಮನು ಹಾಗೂ ಸಕರೂಪಾ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳಾದ ದೇವಹೂತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. ಪತಿಪತ್ನಿಯರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಾ ಒಬ್ಬತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಾದರು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ. (ಮರೀಚಿಗೆ ಕಲಾಳನ್ನು, ಅನುಸೂಯೆಯನ್ನು ಅತ್ತಿಗೆ, ಶ್ರದ್ಧಾಳನ್ನು ಆಂಗೀರನಿಗೆ, ಹವಿರ್ಭೂವನ್ನು ಪುಲಸ್ತ್ಯನಿಗೆ, ಸತಿಯನ್ನು ಪುಲಹನಿಗೆ, ಕ್ರಿಯಾಳನ್ನು ಕೃತುವಿಗೆ, ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಭೃಗುವಿಗೆ, ಅರುಂಧತಿಯನ್ನು ವಸಿಷ್ಠನಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಆತ್ರೇಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ.) ಈತನ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಮಹರ್ಷಿ ಕಪಿಲ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಮತ್ತು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ಕರ್ಮಮ ಋಷಿಯು ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಅನುಮಾನಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದ. ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಪಡೆದ ವರದಿಂದಾಗಿ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗ ಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ, ಆತ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ತಾವರೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿನ ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಇದ್ದ.

ಕಪಿಲ: ಕಪಿಲ ಮಹರ್ಷಿಯು ದೇವಹೂತಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಮ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗ. ಈತ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು ಜನ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿನ ಸಾಂಖ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ, ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಮಹಾಗುರು. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳೊಡನೆ ಒಂದರನಂತರ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು

ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದಾದ ಪುರುಷ ಅಥವಾ ಆತ್ಮವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ. ತನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ದೇವಹೂತಿಗೆ ಸಾಂಖ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಆಕೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಲು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ. ಆತ 'ಚಿಂತಾಮಣಿ'ಯೆಂಬ ರತ್ನವನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀಡುವಂತಹದು.

ಕಾತ್ಯಾಯನ: ಬಹು ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಋಷಿ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫೦೦ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಜ್ಯಾಮಿತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತ್ರಿಭುಜಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಂತಹ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಋಷಿಯು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪಾಣಿನಿಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಸೂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು 'ವಾರ್ತಿಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಕೃತು: ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರ ಕೃತು. ಶತರೂಪ ಹಾಗೂ ಮನುವಿನ ಮಗಳಾದ ಕ್ರಿಯಾ ಈತನ ಹೆಂಡತಿ. ಇವರಿಗೆ 'ವಾಲ ಖಿಲ್ಯ'ರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ೬೦,೦೦೦ (ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ) ಋಷಿಗಳು ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದರು. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕುಳ್ಳರಾಗಿದ್ದು ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟನಷ್ಟೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕೃತು ಋಷಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಮತ್ತು ವೇದಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ (ಅಧ್ಯಯನ) ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ.

ಕಾಶ್ಯಪ: ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸಪುತ್ರನಾದ ಕಾಶ್ಯಪ ಋಷಿಯು ಏಳು ಜನ ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದು, ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿದ್ದ. ಈತನಿಗೆ ಹದಿಮೂರು ಪತ್ನಿಯಿದ್ದರು. ಅವರಿಂದಾಗಿ ಜೀವನದ ನಾನಾ ಮುಖಗಳು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು.

ಈತನ ಪತ್ನಿ ಆದಿತಿ. ಈಕೆ ದಕ್ಷನ ಮಗಳು. ಹನ್ನೆರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾದಳು. ಇವರೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಾಗಿದ್ದು, 'ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯ'ರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆದಿತ್ಯ ಆರ್ಯಮನೆಂಬಾತ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಯಮರಾಜನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದ. ದೌತಿ ಎಂಬ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಯಪ ಋಷಿಯು ಅವಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಮತ್ತು ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪು ಎಂಬುವರೇ ಈ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರು ಕೂಡಾ ದಕ್ಷನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೇ.

ಕಶ್ಯಪನ ಪತ್ನಿ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿಗಿನ ಹುಡುಗ ಉಪೇಂದ್ರ, ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ವಾಮನ'ನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ.

'ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಅರಮನೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕೌಶಿಕ: ಕೌಶಿಕ ಋಷಿಯು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಮಹಾ ಕೋಪಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ. ಪಕ್ಷಿಯೊಂದು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಕ್ಕೆ ಹಾಕಿತೆಂದು ತನ್ನ ನೋಟದಿಂದಲೇ ಆ ಬಕಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಜನರಿಂದ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿತ. ಮಿಥಿಲೆಯಲ್ಲಿನ ಧರ್ಮ ವ್ಯಾಧಿನಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೊದಗಿಬಂದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆತ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾನವನಾಗುವನೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತ. ಗೃಹಿಣಿಯೊಬ್ಬಳು ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ತಡ ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಶಾಪ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ ಋಷಿಯನ್ನು ತಡೆದು, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಪತ್ನಿಯಾದವಳಿಗೆ ಗಂಡನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದೂ ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಆನಂತರವೇ ಮಾಡುವುದು ಪತಿವ್ರತೆಯ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಮುದಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದ.

ಕಂಡು: ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಋಷಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ಬೇಸಗೆಯ ಸುಡು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ; ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಒದ್ದೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು, ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ತಪವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರಮಲೋಚಕೆಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. ಆಕೆಗೆ ಆತನ ತಪಸ್ಸು ಅಷ್ಟೇನೂ ಹಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಆರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿ ಆ ಅಪ್ಸರೆಯು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವೊಂದಕ್ಕೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿ, ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋದಳು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿನ ವೃಕ್ಷಗಳು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿ 'ಮರೀಷಾ' ಎಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು. ಕಂಡು ಋಷಿಯು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಹೊಂದುವವರೆಗೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ.

ಲಾತ್ಯಾಯನ: ಬಹುದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದ ಲಾತ್ಯಾಯನ ಋಷಿಯು ಶೌನಕ ಮಹರ್ಷಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದ. ಈತ 'ಬ್ರಹ್ಮ ಯಜ್ಞ'ವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ.

ಉದ್ಗಾತೃಗಳಾದ ಪುರೋಹಿತರ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಾಗ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಸೂತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಕೈಪಿಡಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಲೋಮಶ: ಪಾಂಡವರ ಬಗ್ಗೆ ಮೃದು ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತಹ ಋಷಿಯಾಗಿದ್ದ.

ದೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಠಿಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಳಗಾಗಿ ಗಡೀ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ತಾವಾಗೇ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವುದು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಲೋಮಶ ಋಷಿ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಅಲೆದಾಟದಲ್ಲಿ ಈ ಋಷಿಯು ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ ರಾಜನ ಮಗ ಉತ್ಕಟ(ಉಕ್ಕಸ)ನೆಂಬ ಭೀಮಕಾಯದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿನ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಹಾಳುಗಡವುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಶರೀರಿಯಾಗೆಂದು ಶಪಿಸಿದ. ನಂತರ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟ ಲೋಮಶ ಋಷಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಈ ಶಾಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವಿರಿಯೆಂದು ಆ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಶಿಶುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಶಕಟಾಸುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಗುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೆಂದು ಬಂದಿದ್ದ. ಹಾಗೆ ಬಂದವನು ಬಂಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದವ ಈ ಉತ್ಕಟ(ಸ)ನೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೈತ್ರೇಯ: ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪತ್ನಿ. ಜನಕರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಿಳಾ ಋಷಿ ಮೈತ್ರೇಯಿ. ಆಕೆ ಅನ್ವೇಷಕ ಬುದ್ಧಿಯವಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ಭೂಮಿಯು ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತುಂಬುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೆ ಅವಳ ಎಂದೆಂದೂ ಬದಲಾಯಿಸಲಾರದಂತಹ ಅಧಿನಿಯಮಗಳು ಅವಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲಸುತ್ತದೆಯೋ ಎಂಬುದು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ. ಇದು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿದೆ. ನೋಡಿ: ಬೃಹದಾ: ಉಪ ೧ ೨.೪. ೧೪.

ಮೈತ್ರೇಯ: ಋಷಿ ಪರಾಶರನ ಶಿಷ್ಯ ಮೈತ್ರೇಯ. ಈತ ತನ್ನ ಗುರುವಿನಿಂದ ಕಲಿತ 'ವಿಸರ್ಗ' ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ವಿದುರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ವಿದುರನಿಗೆ ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಾತನಿಗೆ, 'ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ'ಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ. ಕೌರವರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪಾಂಡವರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರುಗಿ, ಅವರ ನಡುವೆ ಶಾಂತಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದ. ಕುರುಡುದೊರೆ ದೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಘೋರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಸಾಯುವರೆಂದು ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿದು, ರಾಜನು ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಒಳಿತನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದ. ಮೈತ್ರೇಯ ಋಷಿಯ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ರಾಜಾ

ದುರ್ಯೋಧನ, ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ ತೊಡೆ ತಟ್ಟಿ ತೋರಿಸಿ ಶೌರ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕ. ಮೈತ್ರೇಯ ಋಷಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು ಆ ಮಹಾ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ, ಭೀಮನು ಆ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದೇ ಸಾಯಿಸುವನೆಂದು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟ.

ಮಾಂಡೂಕ್ಯ: ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಋಷಿ. ಯಮರಾಜನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡಲು ವಿಫಲನಾದ ಕಾರಣ, ಆತ ಅಂಬಾಲಿಕೆಯ ದಾಸಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಮಾಂಡೂಕ್ಯ ಋಷಿ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟ. ಅಂತೆಯೇ ವಿದುರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಯಮರಾಜನು ಶೂದ್ರಭಕ್ತನಾಗಿ ನೂರು ವರ್ಷ ಕಳೆದ.

ಮೇಧಾತಿ: ಈತನಿಗೆ ಮೇಧಾವಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಬಲಧೀ ಎಂಬ ಋಷಿಯ ಮಗ ಮೇಧಾತಿ. ಆತ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯ ತಪಸ್ವಿ. ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಅದು ಹೇಗೂ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದ. ಪರ್ವತಗಳಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲವು ತಾನು ಬದುಕಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆ ವರ. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡ. ಈ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ ಆತ ಬಹಳ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ ಅಹಂಕಾರಿಯಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದ ಈತನ ಆಟಾಟೋಪವು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಋಷಿ ಧನುಕ್ಷಾಕ್ಷ ಎಂಬಾತನಿಂದ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಆ ಋಷಿಯು ಬಹಳ ಶಕ್ತಿಯುತನಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲದಿಂದ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ನಾಶಪಡಿಸಿದ.

ಮರೀಚಿ: ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗ ಮರೀಚಿ. ಈತ ಮನು ಮತ್ತು ಶತರೂಪ ಮಗಳಾದ ಕಲಾ ಎಂಬಾಕೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಯು ಮರೀಚಿಯ ಮಗ. ಹಾಗೂ ಗಂಗೆಯು ಮರೀಚಿಯ ಮೊಮ್ಮಗಳು.

ವೇದ ಕಾಲದ ಋಷಿಯಾಗಿದ್ದ ಮರೀಚಿಯು ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪುರೋಹಿತನಾಗಿ (ಯಜಮಾನ), ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ (ಗುರುವಾಗಿ) ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾ ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಕರತಲಾಮಲಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಮಾಂಡವ್ಯ: ಬಹುದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದ. ಈತ ರೂಪಿಸಿದ ಒಂದು ಪ್ರಶಾಸನದಿಂದಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಕೆಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದು, ಮಾನವ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಲು, ಅಹಂಕಾರಯುತವಾದ ಆನಂದವನ್ನು

ಸವಿಯುವ ಇಚ್ಛೆಯುಂಟಾಗಲು, ಅದರಲ್ಲೂ ಮಾನವ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸೂರ್ಯನ ಮಗ, ಶನಿಗ್ರಹದ ದೇವತೆಯಾದ ಕುಂಟನಾಗೆಂದು ಶಪಿಸಿದ. ಆ ಶಾಪವು ಶನೀಶ್ವರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ಶಿಕ್ಷೆಯ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮನನ್ನೂ ಶಪಿಸಿದ. ಆ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಯಾವುದೋ ಪಂದ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಆತನದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನು ಜನ್ಮ ತಳೆದು (ಕೀಳು ಜಾತಿ) ಶೂದ್ರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ವಿದುರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಊಳಿಗ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಮಾಂಡವ್ಯ ಋಷಿಯು 'ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ'ವೆಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಮಾನವ ಶರೀರದ ಮೇಲಿರುವ ಗುರುತುಗಳು ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದು ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಹಸ್ತರೇಖೆಗಳು ಅಥವಾ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿನ ಗೆರೆಗಳು ಏನು ಹೇಳುವುದೆಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಮಹೀದಾಸ: ಐತರೇಯ, ವೇದಪಾರಂಗತರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆಂದು ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ್ದ.

ಐತರೇಯ ಉಪನಿಷತ್ತೆಂಬ ಋಗ್ವೇದದ ಪ್ರಮುಖ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದುದನ್ನು ಜನರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರತಂದ ಕೀರ್ತಿ ಮಹೀದಾಸನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಮಾರ್ಕಾಂಡೇಯ: ಮೃಕಂಡು ಋಷಿಯ ಮಗ. ಈತನಿಗೆ “ಪುರಾಣಾಚಾರ್ಯ” ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇತ್ತು.

ಅಲ್ಪಾಯುಷಿಯಾದ ಮಾರ್ಕಾಂಡೇಯನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಆತನ ಆಯುಃ ಪ್ರಮಾಣ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ವಿಷ್ಣುವಿನ 'ಮಾಯೆ'ಯಿಂದ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿದ.

ಅವರ ಆಶ್ರಮದ ಬಳಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನದಿಯು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾದ ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ದೂರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಮುದ್ದಾದ ಮಗುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಲದ (ಅಶ್ವತ್ಥ?) ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹೆಬ್ಬರಳನ್ನು ಚೀಪುತ್ತಾ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ. ಋಷಿಯು ಆ ಮಗುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೆಕ್ಕಿದಾಗ (ಸವರಿದಾಗ) ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಆ ಮಗುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬಂತು. ಈ ಅಪರೂಪವಾದ ವಿಷ್ಣು 'ಮಾಯೆ'ಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಋಷಿಯು ಕಾತರದಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮಾರ್ಕಾಂಡೇಯ ಋಷಿಯು 'ಚಿರಂಜೀವಿ'ಯಾಗುವಂತೆ ಈಶ್ವರನಿಂದ

(ಶಿವನಿಂದ) ವರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಯಮರಾಜನು ಋಷಿಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲುಬಂದಾಗ, ಶಿವ ಆತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ.

ಮತಂಗ: ಮರ್ತ್ಯರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುವವರನ್ನು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಂತಹ ಋಷಿ.

ಈ ಋಷಿಯು ಶಬರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಶ್ರೀರಾಮ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆತನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಶಾಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ. ಋಷ್ಯಮೂಕ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಾಲಿಯ ಹಿಂಸೆ ತಾಳಲಾರದೆ ಸುಗ್ರೀವನು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಾಗ, ಈ ಋಷಿಯು ಸುಗ್ರೀವನ ಸೋದರನನ್ನು ಶಪಿಸಿದ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ದುಂದುಭಿಯ ಶವವು ಇದ್ದ ಸ್ಥಳವು ವಾಲಿಯ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಯ ಹೊರಗಿದ್ದು, ಮಾತಂಗ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮವೂ ಆ ಎಲ್ಲೆಯ ಆಚೆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ದುಂದುಭಿಯ ಸಾವಿನ ಆಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ ವಾಲಿಯನ್ನು ಶಪಿಸಿದ. 'ಸೌದಾಮಿನಿ ಕಲೆ' ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನೆರಳುಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಕಲೆಯ ನಾನಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯ ಒಳಮುಖಗಳನ್ನು ಭಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಮೃಕಂಡ: ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನ ತಂದೆ. ಈತ 'ಮೋಕ್ಷ' ಅಥವಾ ವಿಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಆತ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಲೀನನಾಗಿದ್ದನೆಂದರೆ, ಶರೀರಕ್ಕಾದ ಗಾಯ, ಹುಣ್ಣುಗಳ್ಯಾವುವೂ ಆತನ ಪರಿವೇಗೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆತನ ಶರೀರವನ್ನು ಉಜ್ಜಿಕೊಂಡು ನಡೆದವು. ಇದೇ ಆ ಗಾಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಶಿವ ಈ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಆತನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದ.

ನರ ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣ: ವಾಹವ್ರಿಚ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಯ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳು ನರ, ನಾರಾಯಣರು.

ತಮ್ಮ ಶರೀರದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭೋಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾದ ನರಸಿಂಹನೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜನ್ಮ ತಳೆದು ನರ ನಾರಾಯಣರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ನರಸಿಂಹನು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ಸಿಂಹದ ಭಾಗವು ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದ ಭಾಗವು ನರಋಷಿಯಾಗಿ ಅವತಾರವತ್ತಿದರು. ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವ ಮಧ್ಯಮನಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಋಷಿಗಳೂ ತಪವನ್ನಾಚರಿಸಿದರು. ಸಹಸ್ರ ಕವಚನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಿ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಂತರದಲ್ಲಿ

ವದರಿಕಾಶ್ರಮ ಅಥವಾ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮವೆಂಬ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಇಂದ್ರನಿಗಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಅಪ್ಸರೆಯೊಬ್ಬಳಾದ ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ.

ನಾರದ: ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ. ಸನತ್ ಕುಮಾರರ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಈತ ಭಗವಂತನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಭಕ್ತ.

ಈತ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿದ್ದ ತಾಯಿಯ ಮಗನಾಗಿ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪವಿತ್ರ ಪುರುಷರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಪಡೆದು ಧನ್ಯನಾಗಿದ್ದ (ಐದು ವರ್ಷದಷ್ಟು ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ).

ಭಗವಂತನಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತರ ನಿಜ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯು ವೇದವ್ಯಾಸ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಧ್ರುವ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ. 'ನಾರದ ಪಂಚರಾತ್ರ' ಅಥವಾ 'ನಾರದ ಪಾಂಚರಾತ್ರ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ವೇದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರುವುದು ಈ ಗ್ರಂಥದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, 'ನಾರದ ಭಕ್ತಿ ಸೂತ್ರ' ಮತ್ತು 'ನಾರದೀಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕೋಪನಿಷತ್' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯು ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಮತ್ತು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ನಿಮಿ: ಮಹರ್ಷಿಯಾದ ಆತ್ರೇಯ ಋಷಿಯ ಮಗ ನಿಮಿ. ಆತನ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನ ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣದಿಂದ ಬಹಳ ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದ. ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾದ ಮಗ ಗುಣಹೊಂದಲೆಂದು ವೈದಿಕ ಸಮಾರಂಭವೊಂದನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ. ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತಂದು ಏಳು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಸದಾ ಕಾಲವೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲೆಂದು ಹರಸಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ಮಗನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಮರ್ಪಣೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯು ನಿಮಿ ಋಷಿಯು ಮಾಡಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ಮಾತಕ್ಕೂ 'ಅಧರ್ಮ'ವಲ್ಲವೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಜೀವಗಳಿಗೆ 'ಶ್ರಾದ್ಧ' ಕರ್ಮವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. (ಇದು ಈಗಲೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. -ಅನುವಾದಕ)

ಪಾಣಿನಿ: ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆತ ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥವು ಆಕರ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಪಾಣಿನಿಯು ಬರೆದ ನಿಖರವಾಗಿರುವ ಅಂಗವೆಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ 'ಶಿಕ್ಷ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ವೇದಗಳ ವೇದಾಂಗಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಭಾಗವನ್ನು ತನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ವಿಶೇಷದಿಂದ

ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ನಾದ, ಉಚ್ಚಾರ ಏರಿಳಿತ, ಅಳ, ದೀರ್ಘ ಹಾಗೂ ಹ್ರಸ್ವ.

ಪೈಲ: ವೇದವ್ಯಾಸರ ಶಿಷ್ಯ ಪೈಲ. ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವೇದಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ ಋಗ್ವೇದವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ, ಪೈಲನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಆತನಿಂದ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿದರು ವೇದವ್ಯಾಸರು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ: ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಮನು ಹಾಗೂ ಸತ್ ರೂಪರ ಮಗಳಾದ ಪ್ರೀತಿಯ ಪತಿ. ಇವರಿಗೆ ಋಷಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ರಾಜನಾದ ರಾವಣನು ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯ ಮೊಮ್ಮಗ. ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಪ್ರಾಚೀನ ವೇದ ಕಾಲದ ಋಷಿ. ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದರೆ, ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿ (ಯಜಮಾನನಾಗಿ), ಗುರುವಾಗಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ತಾನು ಓದುವಂತಹವನಾಗಿ ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಋಷಿಪರಾಶರರು ಕೈಗೊಂಡ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ವಿಮುಖವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮಷಪಾದನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಪರಾಶರನ ತಂದೆಯನ್ನು ಆತನೂ ಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಋಷಿಯೇ - ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ.

ಪತಂಜಲಿ: ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪಾದನೆಂಬ ಋಷಿಯ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಮಹರ್ಷಿ ಪತಂಜಲಿಯು ಆದಿಶೇಷನ ಅವತಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆತನ 'ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ'ವನ್ನು ವಿಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. (ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ) ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವ ನಟರಾಜ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ ಕೋಟಿಯ ನಡುವೆ ತೆರೆ(ಪರದೆ)ಯಿದ್ದು, ಆತನ ವಿಷಪೂರಿತ ಉಸಿರಾಟದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಏರ್ಪಾಟು. ಹಾಗಾಗಿ ಮತ್ತಾರೂ ಆ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಕರಣ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು, ಆ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಾವಿರ ಕಂಠಗಳಿಂದ ಅವರ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. 'ಯೋಗ' ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ, ಈ ಮಹರ್ಷಿಯು ಹಳೆಯ ಪದ್ಧತಿಯ 'ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ'ವನ್ನು ಪುನರ್ ನವೀಕರಿಸಿ (ಪರಿಶುದ್ಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ) ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧಾರಣ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ- ಎಂದು ಕರೆದ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಆಲೋಚಿಸುವುದು, ಭಾವಿಸುವುದು, ಬಯಸುವುದು, ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ (ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ) ಲೀನವಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವನು ಶರೀರ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು 'ಪತಂಜಲಿಯ ಯೋಗ ಸೂತ್ರ'ವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ

ವಿಷಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆತ್ಮವನ್ನು 'ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮ'ನೆಂದು ಕರೆದು ಶರೀರದ ಎಲ್ಲಾ ಕರಣಗಳು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿ 'ಪರ್ಮಗಾತ್ಮನ್' (ಆತ್ಮನ್) ಎಂದು ಆತ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮವು ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದಾಗ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪಾಣಿನಿಯ ವ್ಯಾಕರಣದಷ್ಟೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಪಾಣಿನಿಯ ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು 'ಮಹಾಭಾಷ್ಯ'ವೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿ, ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪುಲಹ: ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸಪುತ್ರ ಪುಲಹ. ಈತನ ಪತ್ನಿ ಕರ್ಮಮ ಋಷಿಯ ಮಗಳಾದ ಗತಿ.

ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಪುಲಹ ಋಷಿಯು ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಪುರೋಹಿತ, ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸ ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಪಠಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ.

ಹರಿದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಈತನ ಆಶ್ರಮವಿತ್ತು.

ಪರಾಶರ: ಶಕ್ತಿ ಮಹರ್ಷಿ ಮತ್ತು ಅದಷ್ಟಂತಿ, ದಂಪತಿಗಳ ಮಗ ಪರಾಶರ. ಈತ ಮತ್ಸ್ಯ ಗಂಧಿಯಾದ ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. ಈತನ ಮಗನೇ ವೇದವ್ಯಾಸ.

ಪರಾಶರನ ತಾಯಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದವಳಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಪರಾಶರನ ಜನನವಾಯಿತು. ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಸರ್ವನಾಶ ಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯು ತಡೆದು, ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮತ್ಸ್ಯಗಂಧಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದದ ಫಲವಾಗಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಮೈಲಿಗಳವರೆಗೆ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಹರಡುವ 'ಯೋಜನಗಂಧಿ'ಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಳು. ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಋಷಿ ಪರಾಶರ. 'ಭಗವಾನ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆತ ನೀಡಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹೀಗಿದೆ- ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿದ್ದರೂ, ಅಗಾಧವಾದ ಶಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ, ಸುವಿಖ್ಯಾತ ನಾಗಿದ್ದರೂ, ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಮಳವು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿತ್ತರೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವುದು ಆತನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟುದೇ ಆಗಿದೆ. ಭಗವಾನ್ ಈಶ್ವರನ ಅಪ್ರತಿಮ ಭಕ್ತನಾದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

'ಪರಾಶರ ಸ್ಮೃತಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಈತ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಜನರೆಲ್ಲರ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ

ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಆಳುವ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಧಿನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಪಿಪ್ಪಲಾದ: ದಧೀಚಿ ಹಾಗೂ ಸುವರ್ಚಲೆಯರ ಮಗ. ಅಪ್ರತಿಹರ ಮಹರ್ಷಿ ಪಿಪ್ಪಲಾದ.

ಅವರ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಗುವಾಗಿದ್ದ ಈತನನ್ನು ಪಿಪ್ಪಲಪಾದನನ್ನು ಪಿಪ್ಪಲವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರು ಈತನ ಬಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರಶೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆರು ಜನ ಋಷಿಗಳಿಗೆ, ಅವರು ಕೇಳಿದ ಹದಿನೇಳು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥವಾದ ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಘನತೆ ಪಿಪ್ಪಲಪಾದರದು!

ಋಷ್ಯಶೃಂಗ: ವಿಭಾಂಡಕಮುನಿಯ ಮಗ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ. ಈತ ಶಾಂತ ಎಂಬಾಕೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. (ಈತನ ತಾಯಿಯು ಒಂದು ಜಿಂಕೆಯಾದುದರಿಂದ ಆತನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೊಂಬು ಇತ್ತು.)

ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಪ್ರಭಾವ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ ಆತ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕಡೆ ಎಂತಹ ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಪ್ರದೇಶವಾದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಸುರಿದು ಸಸ್ಯಶ್ಯಾಮಲವಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳ ಕಂಗೊಳಿಸು ವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಾಲೋಮಪಾದನು ಆತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ತಲೆದೋರಿದಾಗ ಪಂಡಿತರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಋಷ್ಯಶೃಂಗನನ್ನು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಕರೆತರಲು ಸುಂದರನಾದ ತರುಣಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಋಷ್ಯಶೃಂಗನು ಆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಭಾರೀ ಮಳೆ ಬಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಜನರು ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನೆಂದು ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ್ದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗನು ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾಗಿದ್ದ. ಸಂತಾನಭಾಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಾ ದಶರಥನು ಕೈಗೊಂಡ 'ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿ' ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಆ ಯಾಗವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಯಜ್ಞಕುಂಡದಿಂದ ಪ್ರಸಾದರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪಾಯಸವನ್ನು ರಾಜಾ ದಶರಥನು ತನ್ನ ಮೂವರು ರಾಣಿಯರಿಗೆ ಹಂಚಲು ಮುಂದಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಹಿರಿಯ (ಪಟ್ಟದ) ರಾಣಿ ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಗೆ, ಉಳಿದುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಸುಮಿತ್ರಾದೇವಿಗೆ, ಆನಂತರ ಉಳಿದುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಕಿರಿಯರಾಣಿ ಕೈಕೇಯಿಗೆ ಮತ್ತು ಉಳಿದುದನ್ನು ಪುನಃ ಸುಮಿತ್ರಗೆ ಹಂಚಿದ. ಈ ಯಾಗದ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ 'ಅಸ್ಮ ಅವತಾರ' (The asma avatara) ಶ್ರೀರಾಮ ಹಾಗೂ ಸೋದರರ ಜನನವಾಯಿತು. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ

ಬಿಭೂಮ್ (ವೀರಭೂಮಿ) ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಲೀಪುರದಲ್ಲಿ ಈತ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದರ ಕುರುಹಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಚಿಲುಮೆಯೊಂದು ಮುನಿಕುಂಡವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ಋಷ್ಯಶೃಂಗನು ಅಲ್ಲಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಪುಷ್ಪಗಳ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತನಾಗಿದ್ದ ಋಷ್ಯ ಶೃಂಗ 'ಮಾಲಿನೀ ಶಾಸ್ತ್ರ'ವೆಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ರುಚಿ: ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ರುಚಿಯು ಸ್ವಾಯಂಭು ಮನುವಿನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಅಕುತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. ಮನುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನಾದ ಯಜ್ಞನ ತಂದೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾದವನು ಯಜ್ಞ ರುಚಿಯ ಮಗಳು 'ದಕ್ಷಿಣ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈಕೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಿಯ ಅಂಶವೇ ಆಗಿದ್ದಳು.

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತ ರುಚಿ.

ರೋಮಹರ್ಷಣ: ಋಷಿಗಳಾದ ಉಗ್ರಸ್ರವ ಮತ್ತು ಸೂತರ ತಂದೆ ರೋಮ ಹರ್ಷಣ, ವೇದವ್ಯಾಸರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದ. ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ರೋಚಕವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕೇಳುವವರನ್ನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಚತುರತೆ ರೋಮ ಹರ್ಷಣನಿಗಿತ್ತು. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗುರು ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆತನ ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ರೋಮರೋಮವೂ ಹರ್ಷದಿಂದ ನಿಮಿರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ರೋಮಹರ್ಷಣ ಇಲ್ಲವೆ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಾವು ಬರೆದ 'ಪುರಾಣಸಂಹಿತ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ದೇಶದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ರೋಮಹರ್ಷಣನಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿದರು. ಆತ ತನ್ನ ಗುರುವಿನಿಂದ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯಂದಿರಾದ ಸುಮಂತಿ, ಅರಿಷ್ಟವರ್ಣ, ಭಾರದ್ವಾಜ, ಮೈತ್ರೇಯ, ಸರ್ವಣಿ ಹಾಗೂ ಸುಶರ್ಮರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ. ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣ, ಪದ್ಮಪುರಾಣ ಲಿಂಗಪುರಾಣ, ಸ್ಕಂದ ಪುರಾಣ, ಕೂರ್ಮ ಪುರಾಣ, ಗರುಡ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಪುರಾಣ ಹೇಳಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಸೇರಿರುವಾಗ ರೋಮಹರ್ಷಣ ಋಷಿಯು ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಈತ ಎರಡನೆಯವನು. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೋದರ ಬಲರಾಮ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆಂದು ಬಂದಾಗ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಗೌರವ ತೋರುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾದ ಈ ಋಷಿಯನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟ.

ಋಭು: ನಾಭಿ ಮತ್ತು ಮರುದೇವಿಯರ ಮಗ. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶವಾಗಿ ದಕ್ಷಸರ್ವಣಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ (ಸಂತ) ಋಷಿತುಲ್ಯನಾದ ರಾಜನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಅದೇ ತಪಸ್ಸೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿದ. ತನ್ನ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ನಿರ್ಮೋಹನಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ. ಜೈನಮತದವರೆಲ್ಲ ಈತನನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಅಥವಾ ಆದಿನಾಥನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನೆಂದು ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದ ಋಷಿ ಈತ. ಸದಾಕಾಲವೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಋಷಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞಪೂಂದರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವು ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ ಅಥವಾ ಕರ್ತವ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ ಇಲ್ಲವೆ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯನು ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು, ಗಯಾದಲ್ಲಿ-ಗತಿಸಿದ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರಿಗೆ ಪಿಂಡ ಹಾಕುವ ಅಥವಾ ಆಹುತಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈತನೂ ತನ್ನ ಹಿರಿಯರಿಗೆ 'ಪಿಂಡ' ಹಾಕಿದ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ, ಋಷಿ ಸನತ್ ಕುಮಾರನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುತ್ತಾತ, ತಾತ ಹಾಗೂ ತಂದೆಯನ್ನು ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಈ ಕರ್ತವ್ಯದ ಗರಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಆತನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು.

ರುಚಿಕ: ಗಾಧಿರಾಜನ ಮಗಳಾದ ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ಈತ ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ. ಈತನ ಮೊಮ್ಮಗ ಋಷಿ ಪರಶುರಾಮ. ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಪ್ರಸಂಗ ರೋಚಕವಾದುದು. ಒಂದು ಕಿವಿಮಾತ್ರ ಹೊರಗಡೆ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದು, ಒಳಭಾಗ ಕೆಂಪಾಗಿರುವ, ಬೆಳ್ಳಿ ಬಣ್ಣದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಋಷಿ ಈತ. ವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತಹ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಈತ ನುರಿತವನಾಗಿದ್ದ. ತಾನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿದ ಫಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೂ ಉಳಿದ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಆಕೆಯ ತಾಯಿಗೂ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಹ ಸಂತಾನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಆತನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪವಾದ ಕಡಬನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸೇವಿಸುವಾಗ ಅದಲು ಬದಲಾಯಿತು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಸತ್ಯವತಿಗೆ ಜಮದಗ್ನಿ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ 'ಋಷಿ' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ.

ಆನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ'ನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ವಸಿಷ್ಠನಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಂಡ.

ಶಾಕಟಾ ತಾಯನ: ಸನತ್ಕುಮಾರ ಋಷಿಯ ಶಿಷ್ಯನೀತ. ಈತ ರಚಿಸಿದ 'ಲಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ, ಗಂಡಸರ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ಜನನವಾಗುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸುಕೇಶ: ಭರದ್ವಾಜ ಋಷಿಯ ಮಗ ಸುಕೇಶ. ಈತ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ತರಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಸೊಪ್ಪುಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ. ಈತ 'ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ೧೦೮ (ನೂರೊಂಟು) ಬಗೆಯ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಹಪ್ಪಳ ಸಂಡಿಗೆಗಳ ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಮೂರು ಸಾವಿರದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟು ಬಡಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಋಷಿಯು ತನ್ನೊಡನೆ ಇನ್ನೂ ಐದು ಋಷಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಯಕಾಮ, ಕೌಸಲ್ಯ, ಗರ್ಗ, ಸೌರ್ಯ (ಶೌರ್ಯ), ಕಬಂಧಿ ಇವರುಗಳೊಡಗೂಡಿ ಪಿಪ್ಪಲಪಾದ ಋಷಿಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಅರ್ಧವ ವೇದದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಶುಕ: ವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿ ಹಾಗೂ ಶುಕಿಯ ಪುತ್ರ ಶುಕಮುನಿ. ಶುಕ ಮಹರ್ಷಿಯು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತ. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ. (ಅರ್ಜುನನ ಮೊಮ್ಮಗ, ಭಗವಂತನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ) ಪರೀಕ್ಷಿತ್ ರಾಜನು ಪವಿತ್ರ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶುಕ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು 'ಮಾನವನು ತನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಮೃತ್ಯು ಎದುರಾಗುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ) ಏನನ್ನು ಕೇಳಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಶುಕ ಮಹರ್ಷಿಯು ಏಳು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಕಲಿತಿದ್ದನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ. ಜನರು ಹರ್ಷೋದ್ಗರ ಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲು ಮುಂದಾದಾಗ, ಆತ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ತಾನು ಕೇವಲ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಛಾಯೆಯೆಂದು ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನನ್ನು 'ಛಾಯಾ ಶುಕ'ನೆಂದು ಕರೆಯುವುದೂ ಉಂಟು.

ಶೌನಕ: ರುರು ಎಂಬ ಋಷಿಯ ಮಗ ಶೌನಕ. ಈತನ ತಾಯಿ ಪ್ರಮದ್ವರ. ಶೌನಕ ಋಷಿಯು ಗೃಸ್ಥಮಾ(ಮೇ)ದನೆಯು ಋಷಿಯ ಮೊಮ್ಮಗ.

ಬಹುದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದ ಶೌನಕನು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಡೆದ ಮಹಾಯಜ್ಞದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸಾವಿರಾರು ಋಷಿಗಳ ಮುಂದೆ ಅಥರ್ವ ವೇದದ (ಕವಲೊಂದನ್ನು) ಶಾಖೆಯ ನೂತನ ಶಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ತಾನೇ ಅದರ ಮುಂದಾಳಾಗಿ ನಿಂತ. ಈತನ ಶಿಷ್ಯ ಆಶ್ವಲಾಯನ. ಸನಕಕುಮಾರ, ಸನಾತನ ಕುಮಾರ (ಈತನಿಗೆ ಸನತ್ಕುಜಾತನೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ) ಸನಂದಕುಮಾರ ಮತ್ತು ಸನತ್ಕುಮಾರ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಕ್ಕಳು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿ ಪುರುಷರು, ಎಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಇವರನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ 'ಕುಮಾರರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರು.

ಇವರು ತಂದೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರು. ಅವರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ ವಿಷ್ಣು ಧ್ಯಾನವೇ ಅತ್ಯಂತ ಫಲಕಾರಿಯಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಸಂಗವು 'ನಾರದ ಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿದೆ. ಸತ್ಕುಮಾರ ಋಷಿಯು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ವೇದಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ, ಜನನ ಮರಣಗಳ ಚಕ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಹೇಗೆ, ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿವರಿಸಿದರು. ಇದು 'ಸನತ್ಕುಜಾತೀಯಮ್' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವರು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ದರ್ಶನಕ್ಕೇದು ಹೋದಾಗ ಜಯ, ವಿಜಯರೆಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಅವರನ್ನು ತಡೆದುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತರಾದ ಕುಮಾರರು ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನು ಅಸುರರಾಗುವಂತೆ ಶಪಿಸಿದರು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾಮೀಪ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಇರಲಾರವೆಂದ ಜಯ ವಿಜಯರು ಮೂರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಸುರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲು ವರವನ್ನು ಬೇಡಿದರು. ಕುಮಾರರು ಆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಸಾವು, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಆಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಏನೇ ಆದರೂ ಜಯ ವಿಜಯರು ಏಳು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಾಗಿರಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ವರಾಹನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು ಮತ್ತು ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವು ನರಸಿಂಹನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟ. ರಾವಣ ಮತ್ತು ಕುಂಭಕರ್ಣ ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಹತರಾದರು ಮತ್ತು ಶಿಶುಪಾಲ ದಂತವಕ್ತರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹತರಾದರು. ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾನಾ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜಯವಿಜಯರು ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದರು.

ಸಾಂದೀಪನಿ: ಆಚಾರ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿಯಾಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗುರುವಾಗಿ ಸಾಂದೀಪನಿ

ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು (ನಾಲ್ಕು) ವೇದಗಳನ್ನು ಕಲಿತುದುದೇ ಅಲ್ಲದೇ ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತ. ಸಾಂದೀಪನಿ ಗುರುವಿಗೆ 'ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ'ಯಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆಚಾರ್ಯರ ಸತ್ತುಹೋದ ಸತ್ತು ಬಹಳ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು) ಸಮುದ್ರ ಪಾಲಾಗಿದ್ದ ಹುಡುಗನನ್ನು ಯಮಧರ್ಮನಿಂದ ಪಡೆದು ಗುರುವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ. (ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಾಂದೀಪನಿ ಗುರುವಿನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಾಗ ಕೇಳಿದ್ದು.)

ಸೂತ: ಮಹರ್ಷಿ ರೋಮಹರ್ಷಣನ ಮಗ. ಈತನ ನಿಜ ನಾಮಧೇಯವು ಉಗ್ರಸ್ತವವೆಂದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಈಗ ಸೂತನೆಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದ ತಾಯಿಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಋಷಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈತನಾಗಿದ್ದ. ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ನಡೆದ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಋಷಿಗಳು ಕೇಳಿದ ಆರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂತ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಶುಕ ಮಹರ್ಷಿಯು ಪರೀಕ್ಷಿತ್ ರಾಜನ ಎದುರಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಮಹಾಭಾರತ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಶೌನಕ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಋಷಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ.

ಸದಾನಂದ: ಈತನಿಗೆ ಶರದ್ಯನನೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು. ಗೌತಮ ಋಷಿಯ ಮಗ ಮತ್ತು ಮಿಥಿಲೆಯ ರಾಜನಾದ ಜನಕನ ಸದಾನಂದ ಋಷಿಯು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಗೆ ಶಿವಧನುಸ್ಸಿನ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನಿತ್ತ. ಇದೇ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸೀತೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮುರಿದು ಹಾಕಿದ. ಆಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನೂ ಶ್ರೀರಾಮನೊಂದಿದ್ದ. ಸದಾನಂದ ಋಷಿಯು ಸೀತೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸ್ಥಳದವನೇ ಆಗಿದ್ದ.

ಶಮೀಗ: ಶೃಂಗಿ ಋಷಿಯ ತಂದೆ. ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ಗಮನಿಸದ ಋಷಿ ಪರೀಕ್ಷಿತ್ ರಾಜ ಬಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಸತ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿತ್ ರಾಜನು ಸತ್ತ ಹಾವೊಂದನ್ನು ಆ ಋಷಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿದ. ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಶಮೀಗ ಋಷಿಯ ಮಗ ಶೃಂಗಿಯ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ, ಹಾವು ಕಡಿದೇ ಸಾಯುವೆಯೆಂದು ಪರೀಕ್ಷಿತ್ ರಾಜನನ್ನು ಶಪಿಸಿದ. (ನಾಗರಗಳ ನಾಯಕನಾದ ತಕ್ಷಕನು ಈತನ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿದ್ದ) ಏಳು ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ ಸಾಯುವೆಯೆಂದು ಶಪಿಸಿದ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು "ಮಗನೇ ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಉಗ್ರ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾ" ಎಂದು ಋಷಿ ಶಮೀಗನು ಪೇಚಾಡಿದ.

ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ: ಭೃಗು ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಗ, ಉಶಾನನೆಂದೂ ಕವಿಯೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನ ಮಗಳು ದೇವಯಾನಿ.

ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ. ಈತನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದ ವಾಮನನಿಗೆ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ(ಅಡಿ)ಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದನ ಮಾಡಿದಾಗ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ ನಿನಗೆ ರಾಜ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಶಪಿಸಿದ. ಸತ್ತವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ 'ಸಂಜೀವಿನಿ' ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ದೇವಯಾನಿಯು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಗ ಕಚನನ್ನು ವಿವಾಹವಾದಳು. ಕಚನು ದೇವತೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಕನಾದ. ಒಮ್ಮೆ ಕಚನನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ತೊಡಗಿಕೊಂಡಾಗ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ಮರಣಹೊಂದಿದ. ಸಂಜೀವಿನಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿತ ಕಚನು ಮಾವನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಂಡ.

ಸೌಬರಿ: ಋಗ್ವೇದದ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಆತ ಎತ್ತಿದ ಕೈ.

ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣು ಮೀನುಗಳು ಒಂದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೂ ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಾಂಧಾಲ(ತ)ನ ಐವತ್ತು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ. ಆದರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಐವತ್ತು ಕುಮಾರಿಯರೂ ಆತನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗ ಬಯಸಿದರು. ಹಾಗೆ ಮದುವೆಯಾದ ಋಷಿಗೆ ಬರಬರುತ್ತಾ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ಅಸಹನೀಯವಾಯಿತು.

ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿ ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಪರಮಪದದೊಳಗೆ ಐಕ್ಯವಾದ.

ಶರಭಂಗ: ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಯಜನ, ಯಾಗಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದ.

ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇಲ್ಲದ, ಹಿಗ್ಗದ, ಕುಗ್ಗದ, ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ವಿಚಲಿತಗೊಳ್ಳದ ನಾಶವಾಗದ ಪಂಚಮಹಾಭೂತ.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಈ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಆತನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ, ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಸೇರಿದ.

ಸತ್ಯವ್ರತ: ವೇದಕಾಲದ ಋಷಿ ಸತ್ಯವ್ರತ. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಆದೇಶದಂತೆ, ಆತ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ, ಗಿಡಮರಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ದೋಣಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ. ದಶಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ 'ಮತ್ಸ್ಯ' ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಮೀನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣು

ಸಮುದ್ರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ ಮಾಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ತನ್ನ ದೀರ್ಘರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಜಲ ಪ್ರಳಯವಾದ ಮುಗಿದ ನಂತರ ದೋಣಿಯನ್ನು ಎಳೆದರು.

ಶಾಂಡಿಲ್ಯ: ಅಥರ್ವಣ ಋಷಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ. ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಋಷಿಯೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದ. ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಋಷಿ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಥರ್ವಣ ಋಷಿಯ ಉತ್ತರಗಳು 'ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ' ಅಥವಾ ಎಂಟು 'ಅಂಗ' ಇಲ್ಲವೆ ಯೋಗದ ಆನನಗಳೆಂದು ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈತ ಅಗ್ನಿ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿತ ಮುಖ್ಯ ಅಧ್ಯಾಪಕನೂ ಆಗಿದ್ದ.

ಶ್ವೇನ್ ತಾಪ್ತತರ: ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಸ್ಥುಟವಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಬಹುದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದ. ಶ್ವೇತನ ಅವತಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಉಪನಿಷತ್ತು ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಾರಣ ಈ ಋಷಿಯು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸ್ವಂತ ಸಾಧನೆ, ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಮಹೋನ್ನತವಾದ ಸತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು: ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗನಾದ ಈತ ಮೊದಲನೆಯ ಮನು ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಈತ ಕಾನೂನು ಅಥವಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಭೃಗು ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬರೆಸಿದ್ದ. ಈ ಉದ್ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವಿರದ ಆರುನೂರ ಎಂಬತ್ತೈದು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿದ್ದು, ಖಗೋಳ ವಿಜ್ಞಾನ, ಜಾತಿ, ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳು, ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಗೃಹಕೃತ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ನಾನಾ ಮುಖಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು 'ಮನುಸ್ಮೃತಿ'ಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು.

ಸತ್ಯತಪ: ಅಮೋಘವಾದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಋಷಿ ಸತ್ಯತಪ. ಒಮ್ಮೆ ಮರ ಕಡಿಯುವಾಗ ತನ್ನ ಕೈಬೆರಳೊಂದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಆ ಗಾಯದಿಂದ ರಕ್ತ ಬರುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ಬೂದಿ ಮಾತ್ರ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದಂಪತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಆ ಋಷಿಯು ಗಾಯಗೊಂಡ ಬೆರಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೇರೆಯದನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡ.

ಸಾಕಾಯನ: ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಋಷಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕ. ಈತ ಬೃಹದ್ರಥನಿಗೆ, (ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ನಿಂತು, ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಸಾವಿರ ದಿನಗಳ

ಕಾಲ ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು) ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಭೌತಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಎರಡು ಪ್ರಭೇದಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು (ಭೂತತ್ ಆತ್ಮನ್ ಅಥವಾ ಅಹಂಕಾರವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ) ವಿಶ್ವದ ಪರಿಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಶ್ವದ ಪರಿಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ (ಒಂದಾಗಿ) ಸಾಯುಜ್ಯವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇದು ಆರು ಬಗೆಯ ಯೋಗ ಷಡಂಗ ಯೋಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತ ಬರೆದಿರುವ ಸ್ತುತಿಯು 'ಸಾಕಾಯನ ಸ್ತುತಿ'ಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಉತಥ್ಯ: ಆಂಗೀರ ಋಷಿಯ ಮಗ. ಭದ್ರ ಎಂಬ ಚಂದ್ರನ ಮಗಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದ.

ಈತ ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಋಷಿ. ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಳಾದ ಈತನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು (ಮಳೆಯ) ಜಲದ ದೇವತೆಯಾದ ವರುಣನು ಅಪಹರಿಸಲು ಇದರಿಂದ ರೋಷಗೊಂಡ ಉತಥ್ಯನು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿನ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಡಿದು ಬಿಡಲು ನೆಲವೆಲ್ಲ ಒಣಗಿ ಬಿರುಕು ಬಿಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದಾಗ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಋಷಿಯು ಒಣಗಿದ ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ವರುಣದೇವನನ್ನು ನೀರಿನ ಅಭಾವದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ.

ಉಪಮನ್ಯು: ವ್ಯಾಘ್ರಪಾದನ ಮಗ ಉಪಮನ್ಯು. ಈಶ್ವರನ ಮಹಾಭಕ್ತ. ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಅದನ್ನೇ ಹಾಲು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ತಾಯಿ ಕುಡಿಯಲು ಕೊಡಲು ಅದು ಹಾಲಿನ ತರಹ ರುಚಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಹಾಲು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು, ತಾನು ಬಯಸಿದಾಗ ಕುಡಿಯುವಂತಾಗಲೆಂದು ವರವನ್ನು ಪಡೆದ. ಈ ಋಷಿ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದನೆಂದೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಸಾಂಬನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ 'ಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮ'ವನ್ನು ಪಠಿಸುವಂತಾದುದು ಉಪಮನ್ಯು ಋಷಿ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ.

ಉದ್ದಾಲಕ: ಸುವಿಖ್ಯಾತ ನಚಿಕೇತನ ತಂದೆ ಉದ್ದಾಲಕ ಋಷಿ. ಈ ಮಹರ್ಷಿಯು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದ. ಭಗವಂತನ ಇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಆತನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ವೇತಕೇತುವು ಉದ್ದಾಲಕ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಗನನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿವರಿಸಿದರು. ಈ ಉದ್ಗ್ರಂಥವು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಶಂತನುರಾಜನ ಪತ್ನಿ ಗಂಗೆಯು ತನ್ನ ಏಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೀರು ಪಾಲು ಮಾಡಿದಾಗ ವಸಿಷ್ಠನಿಂದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ಥನಾದ ವಸುಗಳು ಒಬ್ಬರ ನಂತರ ಒಬ್ಬರು ಗಂಗೆಯ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರೆಂದು ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಥೆ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ನೂರು ಮಕ್ಕಳು ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ಹತರಾಗಲು ದುಃಖವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಶತಧೃತಿ

ನದಿಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಾದ ವಿಪಾಸನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ವ್ಯಾಘ್ರಪಾದ: ವ್ಯಾಘ್ರಪಾದನು ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಯ ಸೋದರಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಮಗ ಉಪನಯು (ಉಪನೇಯು) ಈಶ್ವರನ ಮಹಾಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಈ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತನಾದ ಋಷಿಯು ಮಹರ್ಷಿ ಪತಂಜಲಿಯ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದ. ಶಿವನಿಂದ ವರ ಪಡೆದ ಈ ಋಷಿಯು ಹುಲಿಯ ಪಾದಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದಿದ್ದ. ಅಲ್ಲದೆ, ದುಂಬಿಗಳು ಸೋಕದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಗುರುತಿಸಿ ತರಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ. ಚಿದಂಬರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ 'ತಾಂಡವ ನರ್ತನ'(ನಟನ)ವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಈಶ್ವರನಿಂದ ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಋಷಿ. (ಲೌಕಿಕ) ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು, ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ. 'ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗ'ವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪಾಂಡವರು ಈತನನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನ ಪುರೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ವಾತ್ಸಾಯನ: ಈತ ಪ್ರಮುಖ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದ. ಮಾನವನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಾತ್ಸಾಯನ ಋಷಿಯು ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದ.

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಾತ್ಸಾಯನ ರಚಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥ 'ಕಾಮಸೂತ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಉಪಭೋಗದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥ 'ರತ್ನ ಪರೀಕ್ಷ' ಎಂಬುದು ಅಮೂಲ್ಯ ಹರಳುಗಳ, ಮಣೆಗಳ ತೂಕ, ಅವುಗಳ ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಶ್ವ ವಸು: ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಗ ವಿಶ್ವಾವಸು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಈತ ರಾಕ್ಷಸರಾಜ ರಾವಣನ ತಂದೆ. ಈತನ ಇತರ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಕುಂಭಕರ್ಣ, ವಿಭೀಷಣ ಮತ್ತು ಶೂರ್ಪಣಕಿ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಶ್ವಾವಸುವಿನ ರಾಕ್ಷಸ ಪತ್ನಿ ಕೈಕಸಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ಈತನ ಮೊದಲನೆಯ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗ ಕುಬೇರ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತ ವೇದ ಪಾರಂಗತನೂ ಹೌದು.

ವೈವಸ್ವತ: ಏಳನೆಯ ಮನುವೆಂಬ ಅಭಿದಾನವನ್ನು ಈ ವೈವಸ್ವತ ಋಷಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಮನುಗಳೆಂದರೆ ಸ್ವಾಯಂಭುವ, ಸ್ವರೋಸಿಸ, ಉತ್ತಾನ, ಕಾಮಸಾ, ರೈವಕ ಮತ್ತು ಚಾಕ್ಷುಸ. ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶಕೆಯು

ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿನದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಮನುವು ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು 'ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರ' ವನ್ನೆತ್ತಿದಾಗ ಉಂಟಾದ ಜಲಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ.

ಈ ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಯುಗಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಈತನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ್ದ. ಈ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಪಾಂಡವರಾಜಕುಮಾರು ಅರ್ಜುನ. ಈತನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಬೋಧಿಸಿದ.

ವೈಶಂಪಾಯನ: ವೇದವ್ಯಾಸರ ಶಿಷ್ಯ ವೈಶಂಪಾಯನ. ಬಹುದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದ. ವೇದವ್ಯಾಸರು ಮಾನವಕುಲಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲೆಂದು ವೇದಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾಗ ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಹೊಣೆ ವೈಶಂಪಾಯನದಾಯಿತು. ಪಾಂಡವರ ಮರಿಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಜನಮೇಜಯರಾಜನಿಗೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಪಾಂಡವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನರೂಪಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ವೈಶಂಪಾಯನದು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ: ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಬದ ದೊರೆ ಗಾಧಿ(ದಿ) ಅಥವಾ ಗಾಧಿನನ ಮಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ. ಈತನ ಹೆಸರು ಕೌಶಿಕ. ಈತನ ಪತ್ನಿ ಮಾಧವಿ. ಇವರಿಗೆ ಅಷ್ಟಕನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಋಗ್ವೇದದ ಮಂತ್ರಗಳ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಭಾಗವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ(ಪಂಡಿತ)ನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಋಗ್ವೇದದ ಮೂರನೆಯ ಮಂಡಲ ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕೌಶಿಕನು ಧನುರ್ವೇದವೆಂದು ಖ್ಯಾತಿ ಗಳಿಸಿದ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸುಳುಹುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿನ ಉಪವೇದ.

ವೇದಮಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತಾಯಿಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರನಾದ. ಈತ ರಾಜನಾಗಿದ್ದಾಗ, ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಯ ಜೊತೆ ನಂದಿನೀ ಧೇನುವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸಿದ. ನಂತರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಕೌಶಿಕನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುದು ಆ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲದಿಂದಲೇ. ಅಂದರೆ ಅದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ದೇಹವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮೇನಕೆಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯ ಅಂದಚಂದಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಆಕೆಯೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದ. ಅವರಿಗೆ ಶಕುಂತಲೆಯೆಂಬ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ರಂಭೆಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯು ಈತನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಶಿಲೆಯಾಗೆಂದು ಶಪಿಸಿದ. ಬಿಹಾರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ದರ್ಭಾಂಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಈ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಈತನ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮ ಮತ್ತು ಸೀತೆಯರ 'ಸ್ವಯಂವರ'ಕ್ಕೆ

ಈತನೇ ಕಾರಣ. ಈಶ್ವರನಿಂದ ಪಡೆದ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಹರಿಸಿದ. ಶ್ರೀರಾಮ ಮತ್ತು ಆತನ ಸೋದರರಿಗೆ 'ಬಲ ಮತ್ತು ಅತಿಬಲ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಪಠಿಸಿದಾಗ ಹಸಿವು, ನೀರಡಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆಗಳು ದೂರವಾಗುವದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜನ ಮಗ ರೋಹಿತನಿಗೆ 'ವರುಣ ಮಂತ್ರ'ವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ವರುಣದೇವನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಜಲದೇವತೆಯದ ವರುಣನು 'ಕೌಸಲ್ಯಾ ಸುಪ್ರಜಾ ರಾಮ' ಎಂಬ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಸುಪ್ರಭಾತವು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಯ ಹೇಳಿದ ಪದಗಳಿಂದಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದು. ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿಯು ಐದನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ರಾಜ ಇಂದ್ರನು ತ್ರಿಶಂಕು ದೊರೆಯನ್ನು ಸಶರೀರನಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದಾಗ, ಆತನಿಗಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ. ಇದನ್ನು ತ್ರಿಶಂಕು ಸ್ವರ್ಗವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ: ರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ದರೋಡೆಕಾರ ಋಷಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ.

ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ರತ್ನಾಕರನು ತನ್ನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರಾರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹವರಿಗಾಗಿ ತಾನು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದೆನೇ ಎಂದು ಮರುಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡ ರತ್ನಾಕರ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ನಾರದ ಋಷಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ. ದೀರ್ಘಕಾಲ ಮಾಡಿದ ಈ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆತನ ಮೈಮೇಲಿನ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲು ಇರುವೆಗಳು ಆತನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮನೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡವು.

ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ನಂತರ, ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿ ಕರೆಯಲು, ಮಣ್ಣಿನ ಹುತ್ತದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ರತ್ನಾಕರ. ಆಗ ಆತನನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂದು ಕರೆದರು. ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು 'ಆದಿಕಾವ್ಯ' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ರಾಜ ದಶರಥನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ಮುಂದೆ ಆ ಗ್ರಂಥವು ರಾಮಾಯಣವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯು 'ಆದಿಕವಿ'ಯೆನಿಸಿಕೊಂಡ. ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾವ್ಯ 'ಯೋಗ ವಾಸಿಷ್ಠ'ವನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿ ರಚಿಸಿದ. 'ಅಕ್ಷರಲಕ್ಷಣ' ಎಂಬ ಉದ್ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಗಣಿತದಲ್ಲಿನ ಜ್ಯಾಮಿತಿ, ಬೀಜಗಣಿತ, ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ, ಖನಿಜಗಳು, ಗಾಳಿಯನ್ನು

ಅಳಿಯುವ ಬಗೆಗಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಐವತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ವಾಮದೇವ: ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಕಾಪಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಋಷಿ ವಾಮದೇವ. ಆತನ ಬಳಿ ಶೀಘ್ರಗತಿಯ ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದವು. ಸಾಲ (ಸಳ) ಎಂಬ ರಾಜನು ಆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಕೇಳಿದವನು ನಂತರ ಆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ. ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯವು ವಾಮದೇವ ಋಷಿಯು ಅನೇಕ ಅಭ್ಯರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಋಷಿಯು ನಾಲ್ಕು ಜನ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು, ಅವರು ಆ ರಾಜನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ನಂತರ ರಾಜನಾದ ಸಾಲನ ತಮ್ಮ ದಾಲನು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವ ಮಾತನ್ನು ಒತ್ತೊಟ್ಟಿಟ್ಟು ಆ ಋಷಿಯನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಮುಂದಾದ. ಆಗ ಕುಪಿತನಾದ ಋಷಿಯು ದಾಲರಾಜನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣಗಳೆಲ್ಲ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅವನೆಡೆಗೇ ಬರುವಂತೆ ಶಪಿಸಿದ. ರಾಜನು ಬೇಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಆತನ ಮಗನಾದ ಶೇಯನ್‌ಚಿತ್ರನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ದಾಲನು ತನ್ನ ಸೋದರ ಪಡೆದಿದ್ದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಋಷಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ.

ವೇದವ್ಯಾಸ: ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮತ್ತು ಮತ್ಸ್ಯಗಂದಿಯಾದ ಸತ್ಯವತಿಯ ಮಗ (ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಶಂತನು ರಾಜನ ಎರಡನೆಯ ಪತ್ನಿಯಾದಳು). ವೇದವ್ಯಾಸನ ಹೆಸರು ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನ ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಈತ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಒಂದು ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಜನನವಾದುದರಿಂದ ದ್ವೈಪಾಯನನಾದ. ಬದರೀನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬದರೀಕಾಶ್ರಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಬಾದರಾಯಣ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರೀಕ್ಷಿತ್ ರಾಜನಿಗೆ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಶುಕಮುನಿಯು ವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಗ.

ಆತನ ತಾಯಿ, ತನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಚಿತ್ರವೀರೈನು ಸಂತಾನಹೀನನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೆ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಅಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೆಂಬ ಮಗನನ್ನೂ, ಅಂಬಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡು ಎಂಬ ಮಗನನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದ ವಿಚಿತ್ರ ವೀರೈನ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಂಬಾಲಿಕೆಯರ ದಾಸಿಯಲ್ಲಿ ವಿದುರನೆಂಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ. ವೇದಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದಾಗ ಆತನನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸನೆಂದು ಜನ ಕರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಇದು ಬಹಳ ಮಹೋನ್ನತವಾದ ಪದವಿ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ 'ಮಹಾಭಾರತ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಋಷಿ ವೇದವ್ಯಾಸ. ಈತ 'ಪುರಾಣ ಸಂಹಿತ'

ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ 'ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ' - ಇದನ್ನು ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ -ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ ರಂಜನೀಯ (ಕಥೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು) ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಕವಿಗಳು ಓದಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

ವಾಲಖಿಲ್ಯರು: ಇವರುಗಳು ಕ್ರತು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ದಂಪತಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು. ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಹೆಸರು ಹೊಂದಿದ ಇವರು ಒಟ್ಟು ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಋಷಿಗಳು. ಇವರನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ವಾಲಖಿಲ್ಯರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವರ್ಷದ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೂ ಸೂರ್ಯನೆಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ' ಎಂಬ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಶರೀರದೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು.

ವಿಭಾಂಡಕ: ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ತಂದೆ ವಿಭಾಂಡಕ ಮಹರ್ಷಿ. ಈ ಋಷಿಯು ಈಶ್ವರನ ಮಹಾಭಕ್ತ. ಈತನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಲಿಂಗವು 'ಅನಾದಿ ಲಿಂಗ' ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಿಲಿಂಗವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇದು ಸಿದ್ಧಿನಾಥರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬೀರಭೂಮ್ (ವೀರಭೂಮಿ) ಜಿಲ್ಲೆ, ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಊರಿನ ಹೆಸರು ವೀರಸಿಂಗ್‌ಪುರ.

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ: ಮಿಥಿಲೆಯ ದೇವರಾತನ ಮಗ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ. ಮಹಿಳಾ ಋಷಿಯಾದ ಮೈತ್ರೇಯಿಯ ಪತಿ. ಕೆಲವು ಕಾಲ ವೈಶಂಪಾಯನ ಮಹರ್ಷಿ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದ.

ವಾದ ಬೆಳೆದು ಗುರುವಿನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಾನನ ಶಿಷ್ಯನಾದ. ಆತನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿನ ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿದ. ಜನಕರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಆತ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿದ್ದ. ಆತನ ಶಿಷ್ಯವೃಂದವೂ ಬೇರೆ ಋಷಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆತ ರಚಿಸಿದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸ್ಮೃತಿ'ಯು ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ.

ಅಸುರಕುಲದ ಭಕ್ತರು:

ಗಯ: ಅಸುರರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೂ ಗಯನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಆತನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶುಷ್ಕನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ

ಇದಕ್ಕೊಂದು ಕೊನೆಯನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಕೋರಿದ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಗಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಆತನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಗಯನ ಶಿರಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಜೀವ ತುಂಬಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಕೊನೆಗೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಧರೆಗಿಳಿದು ಬಂದು, ತನ್ನ ಕಾಲಿನಿಂದ ಗಯನನ್ನು ತುಳಿದು ಆತನ ಪ್ರಾಣವು ನಿಷ್ಕ್ರಮಣವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಪವಿತ್ರವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗಯೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಆತನು ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಜನರು ಗತಿಸಿದ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುವ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವಂತಹದಾಗಿ ಅವರಾರೂ ಈ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ವರವು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು, ರೈವ್ಯ ಋಷಿಯು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆತನ ತಂದೆ, ತಾತಂದಿರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಪಿಂಡಗಳು ಅವರನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಬಂಧಮುಕ್ತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು. ಋಷಿ ಸನತ್‌ಕುಮಾರನು ಗಯನ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸಿದ. ಗಯೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಷ್ಣುಪಾದವು ನಲವತ್ತು ಸೆಂಟಿ ಮೀಟರಿನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಖರ: ಖರನು ಈಶ್ವರನ ಮಹಾಭಕ್ತ. ಮಾಲ್ಯವಾನ್ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲಾಗುವ ಖರನು ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳಲ್ಲೂ ನಿಷ್ಣಾತನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದ. ಶಿವನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ಆತನಿಂದ ಮೂರು ಲಿಂಗವನ್ನು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯದನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಲು ಸೂಕ್ತ ನೆಲೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ. ಋಷಿ ವ್ಯಾಘ್ರಪಾದನನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ವೈಕಾಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿನ ಲಿಂಗವು ಎಟ್ಟುಮನ್ನೂರು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗವು ಕಡುಕೂತುಥಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಂಡಿತು. ಖರ ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ. ಈ ಮೂರೂ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಕೇರಳದಲ್ಲಿವೆ.

ಮಹಿಳಾ ಋಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು

ಲೋಪಾಮುದ್ರಾ: ವಿದರ್ಭ ರಾಜನ ಮಗಳು ಮತ್ತು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯ ಪತ್ನಿ.

ಮೈತ್ರೇಯಿ: ಈಕೆ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪತ್ನಿ.

ಘೋಷಕಾಕ್ಷಿವತಿ: 'ಋಗ್ವೇದ'ದ ೧೦.೩.೩೯ ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿ.

ವಿಶ್ವಾರಾ ಆತ್ರೇಯಿ: ಋಗ್ವೇದದ ೫ನೆಯ ಮಂಡಲದ ೨೮ನೆಯ ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿ

ಅಪಲಾ ಆತ್ರೇಯಿ: ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿ ಋಗ್ವೇದದ ೮-೯೧ನೆಯ ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿ

ವಾಗಂಬ್ರಣೀ ಅಥವಾ ವಾಕ್: ಅಂಬ್ರಾಣಾ ಋಷಿಯ ಮಗಳು, 'ಋಗ್ವೇದ'ದ ೧೦.೧೨೫ನೆಯ ಸೂಕ್ತದ ಋಷಿ.

ಜುಹೂ, ಸೂರ್ಯಾ, ಯಮೀ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು

ಪುರುಷ ಋಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು (ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪಟ್ಟಿ)

ಅಸುರಿ, ಅಬಿನಿ, ಆಲಂಬಿ, ಆರುಣಿ, ಆರ್ತಭಾಗ, ಅರಿಷ್ಠನೇಮಿ, ಗೃಹಾಸ್ತದ, ಇಂದ್ರಪ್ರಮದ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಕುಂಬಯನಿ, ಕುಶಿ, ಕಬಂಧ, ಕರಸ, ಕೌಶತ, ಕರ್ಷಕೇಯಿ, ಮಹಾಯಿ, ನವಯೋಗೀಂದ್ರ, (೯ ಮಂದಿ) ಪೈತಿಮಸೀ, ರಜಸ್ತಂಭ, ಸತ್ಯಕಾಮ, ಶರಪರಂಜಿನಿ, ವಾಗಂಬ್ರಣಿ, ವರ್ಷಗಣ, ವೈದಬ್ರತ, ವೇದ, ವದನ್ಯ, ವೃಷಪರ್ವ, ಯಜ, ಉಪಯಜ (ಸೋದರರು) ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು.

* * * *

೫. ಋಷಿಗಳು ಬರೆದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು

The History of India ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮಾಜಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಡಾ|| ಸರ್ವೇಪಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಭಾರತ ದೇಶವು ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರುಹಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಏನೇನೂ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇನಿದ್ದರೂ ನಾವು ಇದರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಧುಸಂತರ ಬಗ್ಗೆ, ಕೆತ್ತನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಗಲೇ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವುದು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. “ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಮುನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಋಷಿಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮಹಿಳಾ ಋಷಿಗಳು ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು” ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪುರಾತನ ಭಾರತವು ಜ್ಞಾನದ ಭಂಡಾರವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಉನ್ನತವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ವೇದಾಂತದ ಚಿಂತನೆಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದವರು ಸಮಾಜದ ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಪಿನವರು. ಈ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತಕರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಧಾರಣ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳ ಆ ಅಸಾಮಾನ್ಯರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತಕರೂ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಸಿದ್ಧಿ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿ, ಸಂಶೋಧಕರಾಗಿ, ಹೊಸದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ, ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಿ ಮತ್ತು ಗಣಿತಜ್ಞರಾಗಿ, ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಛಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾಗಿ, ನುಡಿಕಾರರಾಗಿ, ಕೇವಲ ನೆನಪಿನಿಂದಲೇ ಪಠಣ ಮಾಡುವಂತಹ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾನವ ವಿಕಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದು ಅರಿತ ಆ ಆಚಾರ್ಯರು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು

ಋಷಿಗಳು ಬರೆದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು

೫೩

ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನದ ಸ್ತೋತ್ರವು ಹರಿದು ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಅನುಭವ ವೇದ್ಯವಾಯಿತು.

ಆ ಸನಾತನ ಋಷಿಗಳ ಕಾಲವು ವೇದದ ಯುಗವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೨೫೦೦ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೭೦೦೦ ಮತ್ತು ಅದರಾಚೆಗೆ ಇದ್ದ ಕಾಲ. ನಾವು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಿ ಅಥವಾ ದೈವ ಸಂಬಂಧವಾದ ವೇದಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ ಅಂದರೆ ಘಟನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಅಥವಾ ಪವಿತ್ರ ಸೋತ್ರ ಪಾಠಗಳುಳ್ಳ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅಲ್ಲದೆ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಂತ್ರಪಾಠಗಳು.

ವೇದಕಾಲದ ಇಲ್ಲವೆ ವೇದಕಾಲದ ಅನಂತರದ ಕೆಲವು ಋಷಿಗಳು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಒಂದೇ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಥವಾ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗಣಿತ, ಜ್ಯಾಮಿತಿ, ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ, ರಸವಾದ, ಖನಿಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಉಪಯೋಗ. ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿರುವ ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ, ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

‘ಸ್ಮೃತಿ’ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕುರಿತಾದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಚಾತುರ್ವರ್ಣದವರೂ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತಹದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೇ ಮಾಡುವಂತಹದಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ರಾಜಧರ್ಮ ಅಥವಾ ರಾಜನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ, ಎರಡನೆಯದು ‘ಆಚಾರ’ ಸನ್ನಡತೆ, ಮೂರನೆಯದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಾಗ ತನಗೆ ತಾನೇ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಾಲ್ಕನೆಯದು- ‘ವ್ಯವಹಾರಗಳು’ ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

‘ಸೂತ್ರ’ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ತಿಳಿಸುವುದು. ಜ್ಞಾಪಕ ಶಕ್ತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೆಲವೇ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಡುವುದು. ನಂತರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿವರಣೆಗಳು ಸೂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ವೃತ್ತಿಗಳಾಗಿ, ಕಂದಗಳಾಗಿ ಕಾರಿಕಗಳಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಭಾಷ್ಯಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ವೇದಕಾಲದ ಋಷಿಗಳು

ಅತ್ರಿ: ‘ಅತ್ರಿ ಸ್ಮೃತಿ’- ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುವವನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ರಾಜನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಐದು ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಕೆಟ್ಟವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಬೇಕು. ನ್ಯಾಯವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಖಜಾನೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವನು ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿಯೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

‘ಮೇಘಶಾಸ್ತ್ರ’, ‘ಹವಾಮಾನದ ಶಾಸ್ತ್ರ’ವು ಆತನು ರಚಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಬಗೆಯ ಮೋಡಗಳು, ಹನ್ನೆರಡು ಬಗೆಯ ಮಳೆ, ೬೪ ಬಗೆಯ ಮಿಂಚು ಮತ್ತು ೩೩ ಬಗೆಯ ಗುಡುಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ: ‘ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಸಂಹಿತ’ ಅಥವಾ ‘ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಗೀತ’ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಋಷಿ ಹಾಗೂ ವಿದೇಹದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದು ಹೇಗೆಂದು ವಾದ ಮಾಡಿ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ನೀನು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸದೆ ಹೋದರೆ, ನಿನ್ನ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಅಥವಾ ಮಹೇಶ್ವರರೇ ಬಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಸರಿಯೇ” ಎಂದು ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ||೬|| “ದೊರೆಯಾದರೂ ಸರಿಯೇ, ಅವನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ರೀತಿಯೆಂದರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಡರು, ಕುಂಟರು (ಅಂಗವಿಹೀನರು), ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವವರು ಮತ್ತು ವೇದಗಳನ್ನು ಕಲಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎದುರಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯಬೇಕು. ಈ ನಿಯಮವು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಂಶ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ: ‘ಶಕ್ತಿತಂತ್ರ’ ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಮಹದ್ಗ್ರಂಥ. ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಬಾಹ್ಯ (ಹೊರ) ಶಕ್ತಿಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತಿತರ ಮೂಲಶಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಹವರ್ತಿಗಳು ಅಣುವಿದಳನ ಅಥವಾ ಪರಮಾಣು ಶಾಸ್ತ್ರ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ‘ತೋಲ್ಕಪ್ಪಿಯಮ್’ ಅಥವಾ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅದನ್ನು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯು ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ - ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ - ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಈ ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಹಾದೇವ ಶಿವನಿಂದ ಆತ ಕಲಿತಿದ್ದು. ಆಯಾ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅರಿಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೆಂದು ಒಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ.

‘ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರ ನಾಮಮ್’ ಹಯಗ್ರೀವನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಲಲಿತೆಯ ಸಾವಿರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಜನಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮಹಾನುಭಾವ.

‘ಆದಿತ್ಯ ಹೃದಯ ಮಂತ್ರ’ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಹೃದಯನ ಮಂತ್ರ, ಅದನ್ನು ಪಠಿಸಿದರೆ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಾರಂಭದ ನೋವು ಚಿಂತೆಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವುದು ಚಿಂತಾ-ಶೋಕದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ವಿಜಯದತ್ತನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅವನು ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ‘ರಾಕ್ಷಸ ಬಲವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ರಾವಣನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಈ ಮಂತ್ರ ಪಠಣ ನೆರವಾಯಿತು.

ಆಂಗೀರ: “ಆಂಗೀರ ಸ್ಮೃತಿ” ಹದಿನೆಂಟು ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು.

ಭರದ್ವಾಜ: ಯಂತ್ರಗಳು ಅಥವಾ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಕರಣೆಗಳು- ವಾಹನಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಳಸಿ ಪ್ರಯಾಣ ಅಥವಾ ಸರಕುಸಾಗಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು (ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವಂತಹುದು) ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಚಲಿಸುವಂತಹುದು ಮತ್ತು ೧೦೧ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವಂತಹುದನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಆಯುರ್ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಭರದ್ವಾಜನಂತಹ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಿದ.

ಭರತ: ಗಂಧರ್ವವೇದವು ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ನೃತ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಅದು ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿನ ಉಪವೇದವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭೃತನು ನಂದಿಕೇಶ್ವರ, ನಾರದ ಮತ್ತು ಹನುಮಂತರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಬಾಯಿ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ತಂತಿವಾದ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಭಾವ ಭಂಗಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದು ಅದನ್ನು ಬಳಸಿ

ಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಭಾವಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಇವು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಬೃಹಸ್ಪತಿ: 'ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಸ್ಮೃತಿ' ಹದಿನೆಂಟು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಭೃಗು: 'ಭೃಗುಸಂಹಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಗಾಳಿ, ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ನೀರುಗಳೆಲ್ಲ ಆಕಾಶ ದ್ರವ್ಯ(ಈಥರ್)ನಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಳಿಯು ಹೇಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಕರುಳನ್ನು ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವಲ: 'ದೇವಲಸ್ಮೃತಿ' ಹದಿನೆಂಟು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾನೂನುಗಳು ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಸರಿಸುವಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ದತ್ತಾತ್ರೇಯ: 'ಅವಧೂತ ಗೀತೆ'ವು ೨೭೧ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಎಲ್ಲರೂ ಇಷ್ಟಪಡುವ, ಗೌರವಿಸುವಂತಹ ವೇದಾಂತ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

'ದತ್ತ ಸಂಹಿತೆ'ಯು ೧೮,೦೦೦ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಭು ಪರಶುರಾಮನು ೬೦೦೦ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು, ೫೦ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಶುರಾಮರ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂವಾದದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಭು ಪರಶುರಾಮರ ಈ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಾಂಖ್ಯವೇದಾಂತಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪೀಠಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಗೌತಮ: 'ಗೌತಮ ಸ್ಮೃತಿ'ಯು ಹದಿನೆಂಟು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಗರ್ಗ: ಜ್ಯೋತಿಷ ಅಥವಾ ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಟ್ಟ ಕಾಲ ಅಥವಾ ಒಂದಷ್ಟು ದಿನಗಳು, ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಪೌರ್ಣಮಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ದಿನಗಳನ್ನು ಯಜ್ಞದ ಆಚರಣೆಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಉದ್ದೇಶ.

ಜಮದಗ್ನಿ: 'ಸಸರ್ಪರಿ' ಎಂಬ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ವೃತ್ತತ್ತಿ (ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರ) ಮಾಡಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಂದ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಯು ಜಮದಗ್ನಿಯ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದ. ಯಜ್ಞವೇಂದರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಹೀನನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಆಗ ಪರಿಸಿದ ಮಂತ್ರ 'ಸಸರ್ಪರಿ' - ಜಮದಗ್ನಿಯ ತಕ್ಷಣದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯದು.

ಕಶ್ಯಪ: 'ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ' ಅಥವಾ ವಾಸ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ- ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು, ಅರಮನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಇವು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಕಶ್ಯಪನ ನೈಪುಣ್ಯ.

ಮಾಂಡವ್ಯ: ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟು ಮಚ್ಚೆಗಳ ಜ್ಞಾನ ಮಾನವ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಮಚ್ಚೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ. 'ಹಸ್ತರೇಖಾ ಶಾಸ್ತ್ರ' ಅಥವಾ ಕೈಯನ್ನು ನೋಡಿ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುವ ವಿಜ್ಞಾನ. ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಅವನ ರೀತಿನೀತಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಅವನ ಕೈಗಳ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿನ ರೇಖೆಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ಮಾಂಡವ್ಯ ಋಷಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಮತಂಗ: 'ಸೌದಾಮಿನಿಕಲಾ' ಎಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಮತಂಗ ಮುನಿಯು ಆಕರ್ಷಕಣ ಕಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಒಳಾಂಗಣ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಭೂಮಿಯ ಒಳಭಾಗಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ.

ನಾರದ: ನಾರದ ಪಾಂಚರಾತ್ರ (ಪಂಚರಾತ್ರ) ಎಂಬುದು ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ, ಅದರಲ್ಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾರದ ಭಕ್ತಿ ಸೂತ್ರದ- ಅದರಲ್ಲಿ ಲಲಿ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಅನಾಮಿಕನೊಬ್ಬನಿಂದ ನಾರದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಸೂತ್ರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ದೇವರನ್ನು ಅರಿಯಲು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಸೂಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು ಪರಿಪಾಲಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿಭಾವವು ಬೆಳೆದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಭುವಿನ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಾರದೀಯ ಪರಿವಾಜಕೋಪನಿಷತ್ - ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿ ಯಾವುದೋ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ನಡುವೆ ಸೇರಿದ್ದ ಜನರು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ "ಸತ್ರ" ಯಜ್ಞವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಋಷಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ. ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರ, ಸನ್ಯಾಸದ ನಿಯಮಗಳು (ಪ್ರಪಂಚದ) ವಿಶ್ವದ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದುದು.

ನಾರದ ಪುರಾಣ: ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪುರಾಣ, ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿ ಸನತ್‌ಕುಮಾರನಿಗೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಬೋಧಿಸಿದ್ದು, ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಿಗೂಢವಾದ ಆಂತರ್ಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆನಂತರ

ಸೂತ ಮುನಿಯು ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಾಗ ಇದನ್ನು ಇತರ ಋಷಿಗಳಿಗಾಗಿ ಪಠಿಸಿದ. ಒಂದು ನಂಬುಗೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಆಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಕೆಲವು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಈ ಪುರಾಣದಿಂದ ಆಯ್ದು ಓದಿದರೂ ಅವನ ಪಾಪ ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

‘ಸಂಗೀತ ಮಕರಂದ’ ಇದೊಂದು ಸಂಗೀತ ಭಂಡಾರ. ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿ ದೇವದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಕೇಳಿದುದಲ್ಲದೆ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಋಷಿಯಿಂದ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ವೇದವ್ಯಾಸ ಋಷಿಯು ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬರಲು ಆ ಸ್ವಾಮಿ ‘ಮಹಾಭಾರತ’ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದ ರಚನೆಯೂ ಆಯಿತು.

ಪರಾಶರ: ಪರಾಶರ ಮಹಾಮುನಿಯು ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು- ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ - ಅದನ್ನು ಬಾಯಿ ಮಾತಲ್ಲೇ ರೂಪಿಸಿದರು. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ೨೩,೦೦೦ ಶ್ಲೋಕಗಳಿದ್ದು - ಆರು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಯು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ಮೈತ್ರೇಯ ಋಷಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಬಗ್ಗೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಆ ಪುರಾಣವು ವಿಷ್ಣು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುವಂತಹ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಗ್ರಂಥ. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ವೇದವ್ಯಾಸನೆಂದು ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ಋಷಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ‘ಪರಾಶರ ಸ್ಮೃತಿ’ಯು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಋಷ್ಯಶೃಂಗ: ಮಾಲಿನೀ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಪುಷ್ಪ ಜೋಡಣೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಜೋಡಣೆ, ವಿಧವಿಧವಾದ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು, ಮಹಿಳೆಯರ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕೇಶ ಶೃಂಗಾರ, ಪ್ರೇಮ ಪತ್ರಗಳ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹದಿನಾರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರೋಮಹರ್ಷಣ ಅಥವಾ ಲೋಮಹರ್ಷಣ: (ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹರ್ಷಿತನಾದಾಗ ಅವನ ಮೈಮೇಲಿನ ಕೂದಲು ನಿಮಿರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು.) ವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯು ಅನೇಕ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ಎನ್ನುವ ಒಂದೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ. ವೇದವ್ಯಾಸರ ಶಿಷ್ಯ ರೋಮ ಹರ್ಷಣನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ

ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಋಷಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಶೌನಕ ಋಷಿಯು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಯಜ್ಞ ಅಥವಾ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಆ ಋಷಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇತರ ಋಷಿಗಳನ್ನೇಕರು ಈ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ರೋಮಹರ್ಷಣ ಋಷಿಯು ಯಜ್ಞದ ಕಲಾಪವಾದ ಮೇಲೆ ಸಿಗುವ ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

‘ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣ’: (ಹದಿನೆಂಟು ಮಹಾ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಗ ದಕ್ಷ(ಪ್ರಜಾಪತಿ)ನು- ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು. ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ.

ಶಿವಪುರಾಣ: ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ತನ್ನ ಮಗ ನಾರದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಈಶ್ವರನ, ಶಿವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಲಿಂಗಪುರಾಣ: ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ತಿಳಿದ ಶಿವನ ಮಹಿಮೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಶಿವನ ಆರಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅದನ್ನು ಲಿಂಗರೂಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಹರ್ಷಿನಾರದರ ಎದುರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ರೋಮಹರ್ಷಣ. ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಶಿವ ಸಾವಿರ ನಾಮಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು, ಶಿವ ನೀಡಿದ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯಿದೆ.

ಸ್ಕಂದಪುರಾಣ: (ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೇ ಅತಿ ದೀರ್ಘವಾದುದು) ರೋಮ ಹರ್ಷಣ ಋಷಿಯು ತಮ್ಮ ಗುರು ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಶೌನಕ ಮಹಾಮುನಿ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಮಹಾಯಜ್ಞದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಋಷಿ ಸಮೂಹದ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ. ಶಿವನ ದೈವೀ ಪ್ರಭಾವದ ದೈವತ್ವ ಹಾಗೂ ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಮಗ ಸ್ಕಂದನಿಗೆ ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರುಹಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಕೂರ್ಮಪುರಾಣ ರೋಮ ಹರ್ಷಣನು ಈ ಪುರಾಣದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನಿಂದ ತಿಳಿದ. ಆದರೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಹೇಳಿದುದನ್ನು- ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ಋಷಿಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು- ಕೂರ್ಮ (ಆಮೆ) ಅವತಾರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದ.

ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣ: ಮನುವಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಅವತಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಣೆಯಿದು. ಈ ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣವನ್ನು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಋಷಿಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ರೋಮಹರ್ಷಣ.

ಗರುಡ ಪುರಾಣ: ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯಜ್ಞವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನೆರೆದ ಋಷಿಗಳ ಸಮೂಹದ ಎದುರಿಗೆ ರೋಮಹರ್ಷಣನು ಗರುಡ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಅವನ ಗುರು ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಕಲಿತು, ಅದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ. ವೇದವ್ಯಾಸರಾದರೂ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳ ಬಾಯಿಂದ ಕಶ್ಯಪರಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಅವರು ಸ್ವಯಂವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಹನವಾದ ಗರುಡನು ವಿಷ್ಣುವು ನೀಡಿದ ವರದಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕಶ್ಯಪರು ಗರುಡನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣ: ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನೆರೆದ ಋಷಿ ಸಮೂಹದ ಮುಂದೆ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. (ಮರುತ) ವಾಯುದೇವರು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಯಜ್ಞ ವೇದಿಕೆಯ ಎದುರಿಗೆ ನೆರೆದ ಋಷಿಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ರೋಮಹರ್ಷಣ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಋಷಿ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ.

ವಾಯುಪುರಾಣ: ಪುರೂರವನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವಗುರು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ರೋಮಹರ್ಷಣ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದ. ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ವಾಯುದೇವರು ಋಷಿಗಳು ಕೇಳಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತ. ಇದನ್ನು ವಾಯು ಪುರಾಣವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವಾಯುವಿನಿಂದ ಕೇಳಿದ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಋಷಿ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿದ್ದ ರೋಮಹರ್ಷಣನಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸ ಹೇಳಿದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಗುರುವಿನಿಂದ ಕಲಿತಿದ್ದನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ.

ಮಹಾಭಾರತ- ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಎದುರಿಗೆ ಮಹಾಭಾರತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಾಚಿಸಿದ.

ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು: ಮನುಸ್ಮತಿಯು ಮನು ಸಂಹಿತೆಯೆಂದು ಕೂಡ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಖರವಾದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯ, ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಶ್ಲೋಕಗಳಿದ್ದು, ಪೃಥ್ವಿ ತತ್ವಗಳು, ಜಾತಿ, ನಿಯಮದಿಂದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದು, ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳು- ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಜೀವನದ ನಾನಾಮುಖಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಆ ಮಹದ್ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು

ಎರಡು ಸಾವಿರದ, ಆರುನೂರ ಎಂಭತ್ತೈದು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಭೃಗು ಮತ್ತಿತರ ಋಷಿಗಳು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕೆಲಸ ಸುಸಂಬಂಧವಾಗಿದ್ದು, ನ್ಯಾಯಯುತವೇ ಆಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬಲಗೊಂಡಿದೆ. ಕೊಲೆಗಾರರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡದಿರುವುದು. ಅಂದರೆ, ಅವರನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು, ಆದರೆ ಅವರ ಜೀವನದ ಪರ್ಮಂತ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೊದಗಿಸುವುದು.

“ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಜಂತುಗಳಲ್ಲಿ (ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ) ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಲ್ಲ ಜನರಲ್ಲೂ, ಯಾರು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಯಾರು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೋ (ಮಾನವ ಕುಲದಲ್ಲೇ) ಮಾನವರಲ್ಲೇ ಉತ್ತಮರೆಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮರೆಂದರೆ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣ’ರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟು, ಕಲಿತವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವಂತಹವರಾಗಿ ಆ ರೀತಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವವರಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮರಾಗಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ.”

ಶಾಂಡಿಲ್ಯ: ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಭಕ್ತಿಸೂತ್ರ. ಇದೊಂದು ಭಕ್ತಿಯ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಂತಹ ವೇದಾಂತ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಗ್ರಂಥ. ಭಕ್ತಿಯು ದೇವರ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಲುಪಬೇಕೆಂದು ತೋರಿಸುವ ಮಾರ್ಗ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವೃತ್ತಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಸರಿಯೆ, ಲಿಂಗಭೇದವಿಲ್ಲದೆ, ಪುಸ್ತಕ ಪಠಣೆಯ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ...

ಶುಕ: ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಪಠಿಸಿದೆ. ಅಸುರರಿಗೆ ಅಥವಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಇಷ್ಟಪಡದವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

‘ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ’- ಇದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಶುಕಮುನಿಯು ಅವನ ತಂದೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತಹದು. ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪರೀಕ್ಷಿತ ರಾಜನು ಮನುಷ್ಯ ಸಾಯುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಯಬೇಕು, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಏಳು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಇದು ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ.

ಸುಕೇಶ: ‘ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ’ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೧೦೮ ಬಗೆಯ ತಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು

ಸಿಹಿತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಮೂರು ಸಾವಿರದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಅಡಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸೂತ: 'ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ: ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಯಜ್ಞ ನಡೆದು ಪವಿತ್ರವಾದಂತಹ ಸ್ಥಳ. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿತ್ ರಾಜನು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಋಷಿಗಳಿಗವು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೂತ ಮಹಾ ಮುನಿಯು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಕಲಿತ ಈ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

ನಾರದ ಪುರಾಣ: ಸನತ್ ಕುಮಾರ ಮತ್ತು ಅವನ ಸೋದರರಿಗೆ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಿಮೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಋಷಿಗಳು ನಾರದರ 'ಕುಟೀರ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮ'ಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಆ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ.

ಅಗ್ನಿ ಪುರಾಣ: ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಸೂತ ಮಹಾಮುನಿಯು ಅಗ್ನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು, ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ದಂತಕಥೆಗಳೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಗ್ಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಿರುವ ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ, ಅರ್ಚನಾದಿಗಳ ವಿಧಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ತಿಥಿ ಮಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ, ಅನ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು. ಉದಾ: ಉಪನಯನ, ಮುಂಜಿ (ಉಪನಯನ) ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳ, ಲೌಕಿಕಾಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ ಪುರಾಣ: ಸೂತ ಮುನಿಯು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶೌನಕ ಮಹಾಮುನಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಋಷಿಗಳು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹೇಳಿದ ಪುರಾಣವಿದು.

ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನ ದೈವತ್ವದ ಸಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಈ 'ವೈವರ್ತನ' ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುನರಾವರ್ತನದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ನಾರಾಯಣ ಋಷಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ. ನಾರದರಿಂದ ವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿ ತಿಳಿದು ಸೂತ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಸೂತ ಮಹಾಮುನಿ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಎದುರಿಗೆ ತಾನು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

ಉಪಮನ್ಯು: ಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮ, ಶಿವನ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪುಸ್ತಕವಿದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಈ ಋಷಿ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ: ಧನುರ್ವೇದ, ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಬಗೆಗಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ-ಇದು ಯಜುರ್ವೇದದ ಉಪವೇದ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿದ್ದು, ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ

ಶತ್ರು ಸಂಹಾರಗಳೆರಡನ್ನೂ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಕ್ಷಿಪಣಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ, ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರ, ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರ, ವೈಷ್ಣವಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ: ಗಾಯತ್ರಿ ಮಾತೆಯು ವೇದ ಮಾತೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿ ಮಹದುಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ.

ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿ ರಚಿಸಿ, 'ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರ್' ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಬಲಾ-ಅತಿಬಲಾಮಂತ್ರ'ವು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಮಂತ್ರ. ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದವರಿಗೆ ಹಸಿವು, ನೀರಡಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆಗಳ ತೊಂದರೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಜಲದೇವತೆಯಾದ ವರುಣನಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ರಾಜಾ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಮಗ ರೋಹಿತನಿಗೆ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮಹರ್ಷಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ: ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಿತೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ರಾಮಾಯಣ'ವು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ರಾಜನಾದ ದಶರಥನ ಮಗ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ 'ಆದಿಕವಿತೆ' (ಮೊದಲ ಕವಿತೆ)ಯೆಂದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು 'ಆದಿಕವಿ'ಯೆಂದು ಕರೆದು ಗೌರವಿಸಲಾಗಿದೆ.)

ಯೋಗವಾಸಿಷ್ಠ: ೩೨,೦೦೦ (ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ) ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗ್ರಂಥವಿದು. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರನಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಸೋದರರಿಗೆ- ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಬದುಕಿನ ನಾನಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವ ಬೃಹದ್ಗ್ರಂಥವದು.

'ಅಕ್ಷರ ಲಕ್ಷಣ' ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ ಜ್ಯಾಮಿತಿ, ಬೀಜಗಣಿತ ತ್ರಿಕೋನಮಿತಿ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ, ಜಲಸಂಬಂಧಶಾಸ್ತ್ರ, ಖನಿಜ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಬಗೆ, ಶಾಲ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿವೆ. ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ.

ವೇದವ್ಯಾಸ: ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನ (೩೫೦೦ ಕ್ರಿ.ಪೂ). ವೇದವನ್ನು ರಾಶಿಯಾಗಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ್ದನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ಅವೆಂದರೆ, ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮ ಮತ್ತು ಅಥರ್ವ ವೇದಗಳು. ಇದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು ವೇದವ್ಯಾಸನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ. ಅದು

ಬಹಳ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಪದವಿ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೊಡನೆ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆತ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ: (ಇದನ್ನು ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ) ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಶಿಶಿ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಡಕಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಭಾರತ: ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಅತಿದೊಡ್ಡದಾದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಮೊದಲು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಹೆಸರು 'ಜಯ' ಎಂದು ಇತ್ತು. ಕೌರವರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಮಧ್ಯೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಈ ಗ್ರಂಥದ ರಚನೆಯಾಯ್ತು. ಇಡೀ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಗಣಪತಿಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಹೇಳಲು ಆತ ಬರೆದುಕೊಂಡ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳಿದ್ದು, 'ಉ' ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿಹೋಗಿತ್ತು. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಾಂತಗಳು ಪ್ರವಚನಗಳು ಮತ್ತು ಸಂವಾದಗಳು ತುಂಬಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದೆ. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಎಂಟನೆಯ ಅವತಾರವಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಮಹಾಭಾರತದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು. ಸುವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಾರವತ್ತಾದ ಭಾಗ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಈ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮದ್ ಭಾಗವತಮ್- ಮಹರ್ಷಿ ನಾರದರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು, ಹದಿನೆಂಟು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರವಚನ ರೂಪದಲ್ಲಾದರೆ, ೨೨೨೨ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಗ್ರಂಥವು ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಆತನ ಅವತಾರಗಳ ಕುರಿತಾದ ಗ್ರಂಥ. ಅದರಲ್ಲೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆ ಹಾಗೂ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಪುರಾಣಸಂಹಿತೆ: ಬಹಳಷ್ಟು ಋಷಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪುರಾಣಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರುವುದು ಪುರಾಣಸಂಹಿತೆ. (ವೇದ ವ್ಯಾಸರ ತಂದೆ) ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೂ, ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆತನೇ ಬರೆದನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶುಕ್ರ, ನಾರದ, ರೋಮಹರ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ವ್ಯಾಸರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮನರಂಜನೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜನರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

'ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಹಣಕಾಸಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುದು- ಇದು ಮೂರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಣ ಗಳಿಕೆಯ ೬೨ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸ್ಥಾಪತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ: ವಾಸ್ತು ರಚನೆ (ಕಟ್ಟಡಗಳ ರಚನೆ) ವಿಜ್ಞಾನವು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದರ ಬಗ್ಗೆ, ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥ.

ವೈಶಂಪಾಯನ: ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯನ್ನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ರಾಜನ ಮರಿ ಮಗನಾದ ರಾಜಾ ಜನಮೇಜಯನಿಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನರು ಹೇಳಿದರು. ಜನಮೇಜಯನು ರಾಜಾ ಪರೀಕ್ಷಿತನ ಮಗ.

ವಾಲಖಿಲ್ಯ: ೬೦ ಸಾವಿರ (ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ) ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಋಷಿಗಳು ವಾಲಖಿಲ್ಯರು. ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಅಥವಾ ತಾವು ಇರುವ ಶರೀರದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದು. ಈ ವಿಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ೩೨ ಬಗೆಯ ಯೋಗಗಳನ್ನು ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ: 'ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದ' ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಯಜುರ್ವೇದದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾದ ಭಾಗ. ಅದನ್ನು ಆತ ತನಗೆ ಸೂರ್ಯದೇವನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಾಗೆ ದೇವರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಕುದುರೆಯ ಮುಖವುಳ್ಳ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ. ಇದನ್ನು ವಾಜಸನೇಯ ಯಜುರ್ವೇದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ: ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು ವಾಜಸನೇಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಯಜುರ್ವೇದದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಲ್ಲೇ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಪರಿಚಿತವಾದುದು ಮತ್ತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾದುದು.

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸ್ಮೃತಿಯು ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಾಗಿದೆ. ಅನೇಕಾನೇಕ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ (Pratinjna) ಸೂತ್ರ, ಯೋಗ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿ ಹೇಳಿರುವ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯಗಳೇ ತುಂಬಿರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ವೇದಕಾಲದ ಅನಂತರದ ಋಷಿಗಳು:

ಕಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ: ಶ್ರೌತಸೂತ್ರ ಅಂದರೆ ವೇದಾಂತರ್ಗತ ಹೋಮ-ಹವನಗಳ ವಿಧಿಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಜರುಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳು.

೨. ಗೃಹ್ಯ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥನಾದವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರೊಡನೆ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ನಡವಳಿಕೆಯ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

೩. ಧರ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ, ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು, ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಜನರಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವಂತಹ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

೪. ಪಿತೃಮೇಧ ಸೂತ್ರ: ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಯಾರಾದರೂ ಕಾಲವಾದಾಗ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಪಿತೃಕರ್ಮದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಪಸ್ತಂಭ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೬೦೦): ಆಪಸ್ತಂಭ ಸೂತ್ರವು ಶ್ರೌತಸೂತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ವೇದವಿಹಿತವಾದ ಹೋಮ-ಹವನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವಾಗ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಅಥವಾ 'ಪ್ರಯೋಗ'ವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ತಿಳಿದವರು ಈ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಧ್ವರ್ಯುನಾದ ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ಈ ಸೂತ್ರಗಳು ನೆರವಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಯಜ್ಞವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಯಜ್ಞಕುಂಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಸ್ಥಳ, ನೆಲದ ಅಳತೆ, ಯಜ್ಞಕುಂಡದ ರಚನೆ, ಸೂಕ್ತ ಭಾಂಡ(ಪಾತ್ರೆ)ಗಳ ಆಯ್ಕೆ, ನೀರು ಮತ್ತು ಸೌದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ನಿಯಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಹೋಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯ ಆವಾಹನೆ ಎಲ್ಲವೂ ಈ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರಗಳು ಯಜುರ್ವೇದದ ಪುನಶ್ಚರಣೆ(ಪುನರುಕ್ತಿ) ಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಣ್ಣ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಕುಂಡದ ನಿರ್ಮಾಣ, ಆಕಾರ ಹಾಗೂ ಅದರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಉದ್ದ-ಅಗಲ) ಕೋಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಥಮ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಆಪಸ್ತಂಭರ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ, ಬೀಜಗಣಿತ, ಜ್ಯಾಮಿತಿ ಹಾಗೂ ತ್ರಿಕೋನಮಿತಿಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸೂಕ್ತಿಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಜ್ಯಾಮಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ತಿಳಿಸಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ತಿಗಳು ಅಂದರೆ ಚೌಕ ಸಮಭಾಜಕ ಕೋನಗಳು, ನೀಳಚೌಕಾಕೃತಿ, ಸಮಬಾಹುಗಳುಳ್ಳ ತ್ರಿಕೋನಗಳು, ವೃತ್ತಗಳು, ಅರ್ಧವೃತ್ತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆಪಸ್ತಂಭ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕರ್ಮ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಅದನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಭೋಜನ ಮತ್ತು ಕಾಲವಾದವರನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಆಶ್ವಲಾಯನ (ಕ್ರಿ.ಪೂ.೬೦೦): ಆಶ್ವಲಾಯನ ಸುತ್ರವು, ಶ್ರೌತಸೂತ್ರದ ಗುಂಪಿಗೇ ಸೇರಿದಂತಹ ಸಣ್ಣ ಕೈಪಿಡಿ. ಇದರಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಯೋಗ' ಅಥವಾ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪದಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಸೂತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವು ವಾಮಾಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುರೋಹಿತರು ಅನುಸರಿಸುವಂತಹದು.

ಸರಸ್ವತೀ ದಶಶ್ಲೋಕಿ: ದೇವಿಸರಸ್ವತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ವಿದ್ಯಾಮಾತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಅನುಷ್ಠುಪ್ ಭಂದಸ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಋಷಿಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸರಸ್ವತೀ ರಹಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ನಂಬಿಕೆ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಜಾಣತನ, ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿ, ವಾಕ್ಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ದೇವತೆಯೆಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸತ್ಯದ ಅರಿವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ,

ಬೋಧಾಯನ (ಕ್ರಿ.ಪೂ.೬೦೦): (ಬೌಧಾಯನಸೂತ್ರ) ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪುರೋಹಿತರು ಪರಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕೈಪಿಡಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು 'ಶ್ರೌತ ಶಾಸ್ತ್ರದ' ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.

ಚರಕ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧೦೦೦): 'ಚರಕ ಸಂಹಿತೆ'ಯು ಆಯುರ್ವೇದದ ಪ್ರಥಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಆಯುರ್ವೇದವು ಮಾನವನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹದಲ್ಲಿನ ರಕ್ತಚಲನೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಔಷಧಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಹೇಗಾಗುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಧನ್ವಂತರಿ ಮತ್ತು ಅತ್ರಿ, ಭರದ್ವಾಜ, ಅಗ್ನಿವೇಶ ಮುಂತಾದ ಋಷಿಗಳು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆನೆ, ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ದನಕರುಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಮತ್ತು ಹಾವಿನ ಕಡಿತ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸೂಚನೆಗಳಿದ್ದುದೇ ಅಲ್ಲದೆ 'ವೈಕ್ಲ ಆಯುರ್ವೇದ' ಎಂಬ ಸಸ್ಯವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೋಟದಲ್ಲರಬೇಕಾದ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಬೇಕಾದ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಸಸ್ಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವುಗಳ ಔಷಧೀಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಣಾದ (ಕ್ರಿ.ಪೂ.೬೦೦): 'ವೈಶೇಷಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ' ಅಥವಾ ಮಾನಸ ಮೂಲತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಇಲ್ಲವೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು 'ವಿಶೇಷ' ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಬೆಳಕು, ಗಾಳಿ, ಕಾಲ, ಆಕಾಶ, ದಿಕ್ಕು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳು ಎಂದೂ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮೂಲಭೂತ ಗುಣ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ೩೭೩ ಸೂತ್ರಗಳಿರುವ ಹನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಋಷಿಯು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ಋಷಿಯು ಪ್ರಪಂಚದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಈ ವಿಶ್ವವು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅಣುಗಳಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಣುವು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕಾತ್ಯಾಯನ (ಕ್ರಿ.ಪೂ.೫೦೦): ಬಹಳ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾದ ಋಷಿ. ಜ್ಯಾಮಿತಿಯಲ್ಲಿನ ತ್ರಿಭುಜಗಳು, ದೀರ್ಘ ಚತುರಸ್ರಗಳು, ಚೌಕಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫೦೦ರಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಪುನಃ ಈ ಋಷಿಯು 'ವಾರ್ತಿಕ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧವಾದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಮೂಲಕರ್ತೃ ವ್ಯಾಕರಣ ಪಂಡಿತನಾದ ಪಾಣಿನಿ.

ಲಾತ್ಯಾಯನ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೬೦೦): ಲಾತ್ಯಾಯನ ಸೂತ್ರ- ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶ್ವೇತ ಸಂಹಿತೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಾಮವೇದದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ 'ಉದ್ಗಾತೃ' ಪುರೋಹಿತರು ಸಾಮವೇದದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ರಾಗವಾಗಿ ಹಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ 'ಪ್ರಯೋಗ' ಎನ್ನುವ ಭಾಗವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಪತಂಜಲಿ (ಕ್ರಿ.ಪೂ.೨೦೦): ಇವರು ರಚಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥವು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

೧. ಸಮಾಧಿಪಾದ (ಪ್ರಕರಣಗ್ರಂಥ)- ಶುದ್ಧ ಜಾಗ್ರದಾವಸ್ಥೆ (ಪರಿಶುದ್ಧ ಜಾಗ್ರದಾವಸ್ಥೆ)

೨. ಸಾಧನಪಾದ- ಯೋಗದ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು.

೩. ವಿಭೂತಿಪಾದ- ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರತರುವುದು.

೪. ಕೈವಲ್ಯಪಾದ- ಮೋಕ್ಷ ಅಥವಾ ವಿಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಸೂತ್ರಗಳು ಅಥವಾ 'ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ'ದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧಾರಣ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ. ಇದನ್ನು ದೇಹದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಯೋಗಾಸನಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು,

ಆಲೋಚಿಸುವುದು, ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇಷ್ಟಪಡುವುದು, ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದಿರುವುದು, ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪುವುದು- ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅಧೀನಕ್ಕೊಳಪಡುವುದೇ ಯೋಗದ ಉದ್ದೇಶ. ಹಾಗಾದಾಗ ಆ ಆತ್ಮವನ್ನು 'ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಆತ್ಮವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ವಿಮುಖವಾದಾಗ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು 'ಪರಮಾತ್ಮನ' ಎಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಕರೆಯುವರು.

ಮಹಾಭಾಷ್ಯ: ಪಾಣಿನಿಯ 'ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿ' ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ. ವೇದವೆಂದರೆ ವೇದ ಅಥವಾ 'ವೇದಾನಂ ವೇದ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಪಾಣಿನಿಯಷ್ಟೇ ಅಧಿಕಾರಯುತವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ ಈ ಗ್ರಂಥ. ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ ಕೂಡಾ.

ಪಿಂಗಲ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೩೦೦): ಭಂದಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಭಂದಸ್ಸು ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಹಾಕಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಗ್ರಂಥ. ಪಿಂಗಲ ಋಷಿಯ ಈ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ಸೂತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಓದಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭಂದಸ್ಸುಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಗಾಯತ್ರಿ ಭಂದಸ್ಸು, ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ಎಂಟು (೮) ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಭಂದಸ್ಸು, ಹದಿನಾರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಪಾಣಿನಿ (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೪೦೦): 'ಶಿಕ್ಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರ' (ವೇದದ ಭಾಗ ಅಥವಾ ವೇದಾಂಗ) ವೇದದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅದರ ಅಕ್ಷರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ. ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ಅದರದೇ ಆದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೇದ ಮಂತ್ರದ ಶಬ್ದದ ಉಚ್ಚಾರ, (ಏರು ತಗ್ಗುಗಳು), ಆಳ, ದೀರ್ಘ ಹಾಗೂ ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಗಳು ಮತ್ತು ಪುನರುಚ್ಚಾರವಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳು. ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು (ಸರಿಯಾಗಿ) ಉಚ್ಚರಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳು. (ಅಷ್ಟ ಅಧ್ಯಾಯೀ ವ್ಯಾಕರಣ) ಎಂಬ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ. (ಭಾಷೆಯ ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ. ವೇದಗಳ ಅಂಗಗಳು

ಅಥವಾ ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪತಂಜಲಿ ಮಹರ್ಷಿಯು ವೇದಗಳಲ್ಲಿನ ವೇದವೆಂದು ಅಥವಾ 'ವೇದಾನಾಂ ವೇದ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ 'ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುರಾತನ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥವು ಪುರಾತನವಾದ ಭಾಷೆಯೆಂದು ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ, ಲಿಂಗಪ್ರಭೇದ, ಪದ ಜೋಡಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ೩೯೬ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಶಾಕಟಾಯನ (ಕ್ರಿ.ಪೂ.೮೦೦): 'ಲಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರ' ಹೆಂಗಸರ ಹಾಗೂ ಗಂಡಸರ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಜೀವಜಂತುಗಳ ಲೈಂಗಿಕ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ರೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಾತ್ಸಾಯನ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೫೦೦): ಕಾಮಸೂತ್ರ- ಲೈಂಗಿಕ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ, ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮವನ್ನು ಗೆದ್ದಾಗ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಜೀವನದ ಪರಮಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು (ಕಾಮಸೂತ್ರದ ರತ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ರೀತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಬಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ರತ್ನಗಳು ಅಪ್ಪಟವಾದುದೋ ಕೃತ್ರಿಮವಾದುದೋ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಆ ರತ್ನಗಳ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಹಾಗೂ ಅದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ತೂಕವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಈ ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಾ ಗ್ರಂಥವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಯಾಸ್ಮ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೭೦೦): 'ನಿರುಕ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರ', ಅಥವಾ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕೂತ (ವೇದ ಅಥವಾ ವೇದಾಂಗದ ಒಂದು ಶಾಖೆ) ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದಗಳ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ವಿವರ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಾಮ, ಆಖ್ಯಾತ, ನಿಪಾಲ ಮತ್ತು ಉಪಸರ್ಗಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು 'ನಿಘಂಟು' ಅಂದರೆ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡಿದಂತಹ ಗ್ರಂಥ. ಈ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ೧ ನಿಘಂಟುಕ ಅಥವಾ ವೇದದಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ

ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡದ್ದು ೨. ನೈಗಮ ಕಾಂಡ ವೇದಗಳಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ. ೩. ದೈವತ ಕಾಂಡ. ಮೂರು ವಿಧವಾದ (ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ) ಒಂದು ವರ್ಗದವರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ (ದ್ಯುಸ್ಥಾನ) ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ (ಅಂತರಿಕ್ಷ) ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ನೆಲದ ಮೇಲೆ (ಭೂಮಿ) ಇರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

* * * *

೬. ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳು

ಅತ್ರಿ	: ಚಿತ್ರಕೂಟ- ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಬುಂದೇಲ್‌ಖಂಡದ ಸಮೀಪ, ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತ.
ಅಗಸ್ತ್ಯ	: ವಾಶಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಭೃಗು	: ಭರೂಚ್, ಗುಜರಾತ್
ಭಾರದ್ವಾಜ	: ಚಿತ್ರಕೂಟ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಬುಂದೇಲ್‌ಖಂಡದ ಬಳಿ
ಚ್ಯವನ	: ಚೌಸಿಯ, ಬಂಗಾಳದ ಬಳಿ
ದುವಾಸ	: ಕಲಹ, ಭಾಗಲ್ಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ
ದಧೀಚಿ	: ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಸಮೀಪ
ಜಮದಗ್ನಿ	: ಜಮಾನಿ, ಫಾಸೀಪುರದ ಸಮೀಪ.
ಗೌತಮ	: ಮಿಥಿಲಾ, ಬಿಹಾರ
ಜಾಬಾಲ	: ಜಬ್ಬಲ್‌ಪುರ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಕಶ್ಯಪ	: ಹರಿ ಪರ್ವತಗಳು, ಶ್ರೀನಗರ
ಕದರ್ಮ	: ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ಗುಜರಾತ್
ಕರ್ಣವ	: ನಾಥಪೀಠ, ಹರಿದ್ವಾರದ ಬಳಿ, ಉತ್ತರಾಂಚಲ
ಕಪಿಲ	: ಗಂಗಾಸಾಗರ, ಗಂಗಾನದಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವ ಸ್ಥಳ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ.
ಮೈತ್ರೇಯಿ	: ಕಾಮ್ಯಕ ಅರಣ್ಯ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ಮನು	: ಮನಾಲಿ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಮಾತಂಗಿ	: ಋಷಿಮುಖ, ಕರ್ನಾಟಕ
ಮಾತಂಗ	: ಹಸ್ತಿಶೂಪ, ಬಿಹಾರದ ಗಯೆಯ ಸಮೀಪ
ಮಾರ್ಕಾಂಡೇಯ	: ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಹಿಮಾಚಲ
ನರನಾರಾಯಣ	: ಬದರಿ, ಉತ್ತರಾಂಚಲ
ಪಿಪ್ಪಲಾದ	: ಪ್ಲಕ್ಷಪ್ರಸ್ತ ವನಮ್, ಹಿಮಾಲಯ
ಪುಲಹ	: ಹರಿದ್ವಾರ, ಉತ್ತರಾಂಚಲ
ಋಷ್ಯಶೃಂಗ	: ಶೈನ್, ಬಾಲೀಪುರ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ

ಸಾಂದೀಪನಿ	: ಉಜ್ಜಯಿನಿ (ಅವಂತಿ), ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ
ಶುಕ್ರ	: ಗೌಹತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹಸ್ತೆ, ಅಸ್ಸಾಮ್.
ಶಾ(ಂ)ಡಿಲ್ಯ	: ಶಾರದಾಪೀಠ, ಶ್ರೀನಗರ
ವೇದವ್ಯಾಸ	: ಬದರಿ, ಉತ್ತರಾಂಚಲ
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ	: ಬಕ್ಸರ್, ಬಿಹಾರ
ವಸಿಷ್ಠ	: ಅಬೂ ಬೆಟ್ಟ, ಅರಾವಳಿ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ, ರಾಜಾಸ್ಥಾನ
ವಾಲ್ಮೀಕಿ	: ಬಿರೂರ್, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ವಿಭಾಂಡಕ	: ಋಷಿಕುಂಡ, ಭಾಗಲ್‌ಪುರದ ಬಳಿ, ಬಿಹಾರ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ	: ಮಿಥಿಲಾ, ಬಿಹಾರ

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಗಳು ಬರಿ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವು ಅನೇಕ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಋಷಿಗಳಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಆರಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ವಿಧಾನ.

ಈ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೇ ದೇವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅನೇಕ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಸ್ತೋತ್ರಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಸ್ಮೃತಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬೆಳಕು ಕಂಡವು. ಕೈಪಿಡಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು, ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬೆಳಕು ಕಂಡವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ. ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ದರ್ಶನಗಳು ಉದಾ: ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ, ಮೀಮಾಂಸ, ವೇದಾಂತ, ನ್ಯಾಯ, ವೈಶೇಷಿಕ ಮತ್ತು ಇಂಥವು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆ ಮಾಡಲು, ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿ, ವಾಗ್ವಾದ ನಡೆಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ, ತಾವು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಗುರುವಿನ ಬಳಿ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಲು ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ, ಚಿಂತನೆಗೈಯುವ, ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು.

* * * *